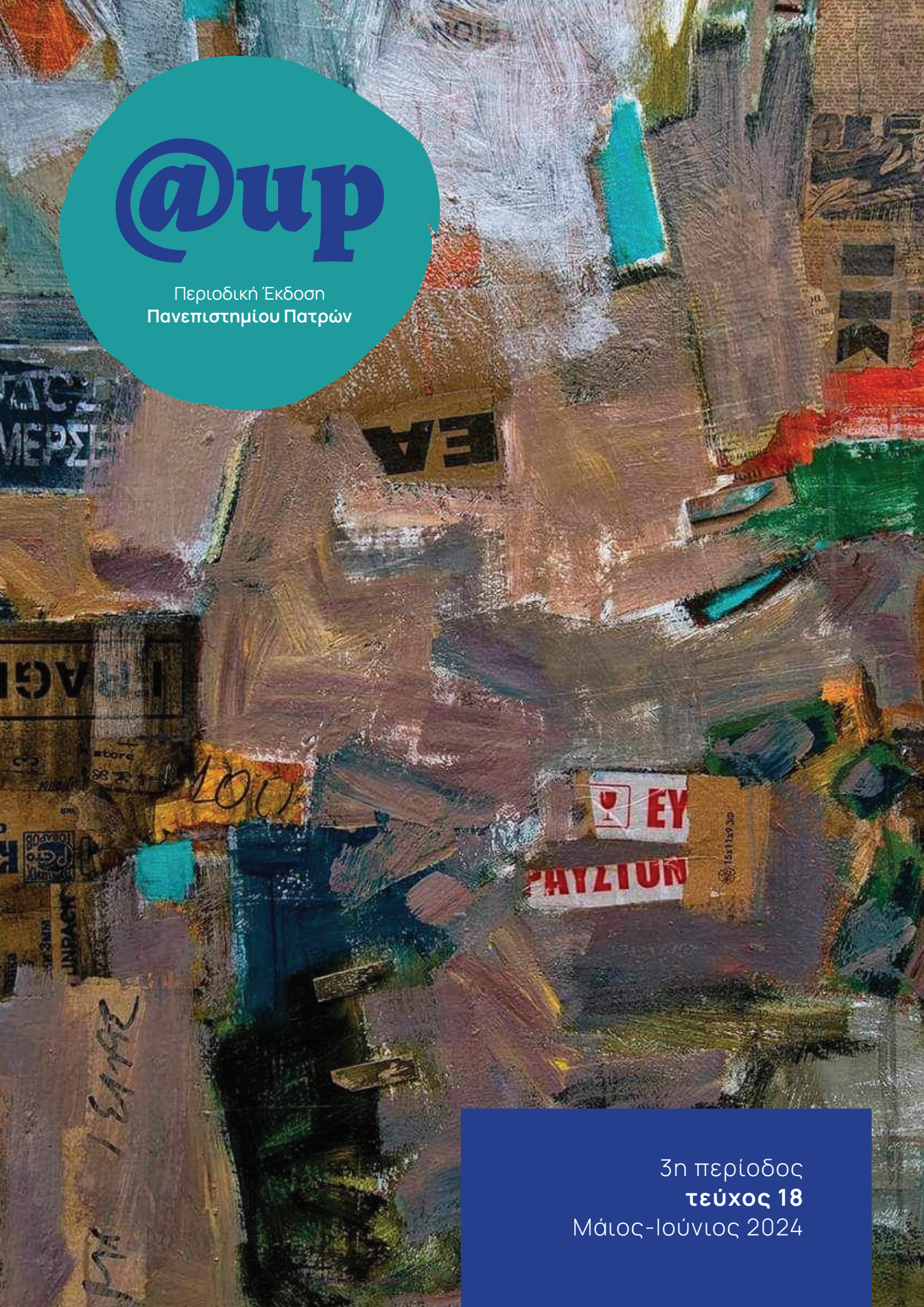

@up

Περιοδική Έκδοση
Πανεπιστημίου Πατρών

3η περίοδος
τεύχος 18
Μάιος-Ιούνιος 2024

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

@UP: ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ-ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΞΙΑ

Κατερίνα Κωστίου - Γιάννης Παπαθεοδώρου (Τμήμα Φιλολογίας)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πάνος Αλεξόπουλος (Τμήμα Ιατρικής)

Μαρία Αργυροπούλου (Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού)

Σταύρος Καλαϊτζίδης (Τμήμα Γεωλογίας)

Χρυσή Καραπαναγιώτη (Τμήμα Χημείας-Σχολή Θετικών Επιστημών)

Κυριάκος Σγάρμπας (Τμήμα Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών)

Αρχόντω Τερζή (Τμήμα Λογοθεραπείας, ΣΕΑΥ)

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Φιλίω Βογιαντζή (Μονάδα Οικονομικής & Διοικητικής Υποστήριξης Ε.Λ.Κ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών)

ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

PENCILCASE

ΜΟΝΙΜΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

Κώστας Βασιλόπουλος (Φοιτητής, Τμήμα Φυσικής)

Βασιλική Γεραντώνη (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Χαρά Λαγού (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Γεωργία Λαλιώτη (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

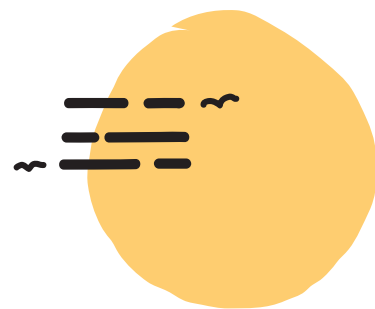
Ειρήνη Λάππα (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Αγγελική Ματράκα (Υποψ. Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Βασιλική Παπούλια (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Φιλολογίας)

Ματίνα Παρασκευά (Διδάκτωρ, Τμήμα Φιλολογίας)

Βενετία Σχοινά (Μεταπτ. φοιτήτρια, Τμήμα Θεατρικών Σπουδών)

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΕΥΧΟΥΣ

David Ricks, Βασίλειος Αναγνωστόπουλος, Βασιλική Γεραντώνη, Ιωάννης Γρηγορόπουλος, Μιχάλης Διαμαντάκης, Σταματία Καλλιβωκά, Ευάγγελος Κατσαρέλης, Μαρία Κουρή, Νίκος Κουτσούκος, Κατερίνα Κωστίου, Χαρά Λαγού, Μαριάννα Λαμπροπούλου, Ματίλντα Λέση, Αγγελική Ματράκα, Νίκος Νικολάου, Μαρία Ντούκα, Χιόνα Οικονομάκη, Γιάννης Παπαθεοδώρου, Αφροδίτη Ράπτη, Βασιλική Ρόζου, Μαίρη Σιδηρά, Στυλιανός Σερέρης, Δήμητρα Σφυρή, Ανδριάννα Ταγκαλάκη, Γιάννης Τσάκωνας, Νικόλ Φουντά, Άλκης Χατζόπουλος, Ανδρονίκη Χρυσάφη

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Συντάκτες της ύλης

Upatras Photo Gallery

Pexels.com / Unsplash.com / rawpixel.com

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

newsletter@upatras.gr

Ενυπόγραφα άρθρα και συνεντεύξεις δεσμεύουν μόνον τους συντάκτες τους. Επιτρέπεται η αναδημοσίευση οποιουδήποτε μέρους της ύλης του @Up, αρκεί να είναι ακριβής και να αναφέρεται η πηγή.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

EDITORIAL

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΚΑΚΟ (4)

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Η ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ «PATRAS MEDICINE» ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ iGEM — [ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ](#), [ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΗΣ](#), [ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΡΗ](#), [ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ](#), [ΜΑΤΙΑΝΤΑ ΛΛΕΣΗ](#), [ΜΑΡΙΑ ΝΤΟΥΚΑ](#), [ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΡΑΠΤΗ](#), [ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΡΟΖΟΥ](#), [ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΣΕΡΕΤΗΣ](#), [ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΦΥΡΗ](#), [ΑΛΚΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ](#) (6)

ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ Robots@UP — [ΜΑΡΙΑ ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ](#), [ΔΗΜΗΤΡΗΣ-ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΖΟΥΒΕΛΕΚΗΣ](#), [ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΣΤΟΥΜΠΑΡΔΗΣ](#) (7)

Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ (ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ — [ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΩΝΑΣ](#) (11)

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΑ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ — [ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ](#) (13)

UP-ΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ: «Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ, ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ, ΣΤΗΝ ΠΛΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΧΗΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΑΝΤΙΔΗΨΕΙΣ» — [ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ ΜΑΙΡΗ ΣΙΔΗΡΑ](#) (14)

UNIVERCITY

Η ΣΑΓΗΝΗ ΤΗΣ ΝΕΟΤΕΡΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΔΟΥΛΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ — [DAVID RICKS](#) (17)

ALUMNI

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ (23)

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΚΑΤΣΑΡΕΛΗΣ — [ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΤΡΑΚΑ](#) (25)

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ (ΠΡΟ)ΤΑΣΕΙΣ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ: ΣΥΓΚΡΙΤΟΛΟΓΙΚΑ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ, ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ — [ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΤΑΓΚΑΛΑΚΗ](#), [ΧΙΟΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ](#), [ΝΙΚΟΛ ΦΟΥΝΤΑ](#) (27)

ΓΡΑΜΜΑΤΑ-ΤΕΧΝΕΣ-ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

BIBΛΙΟ

WILLIAM B. YEATS, ΓΙΑ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΠΑΡΕΛΘΕΙ Ή ΔΙΑΒΑΙΝΕΙ Ή ΕΡΧΕΤΑΙ, ΕΙΚΟΣΙ ΠΟΙΗΜΑΤΑ — [ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ ΧΡΥΣΑΦΗ](#) (29)

ΣΚΛΑΒΑ, ΔΡΑΠΕΤΙΣΣΑ, ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ, ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΣΣΑ, ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ, ΕΡΩΜΕΝΗ, ΜΗΤΕΡΑ, ΑΠΑΤΕΩΝΙΣΣΑ: ΟΙ 8 ΖΩΕΣ ΜΙΑΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΧΡΟΝΗΣ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ MIRINAE LEE — [ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΕΡΑΝΤΩΝΗ](#) (31)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ONE LIFE (2024) — [ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΚΑΛΛΙΒΩΚΑ](#) (33)

PAST LIVES (2024): ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΔΡΑΜΕΝΤΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ — [ΧΑΡΑ ΛΑΓΟΥ](#) (35)

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

ΝΥΧΤΕΡΙΝΟ ΜΠΑΝΙΟ (36)

Editorial

ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΚΑΚΟ

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ - ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Τον τελευταίο καιρό, σε πολλά από τα αμερικανικά Πανεπιστήμια πυκνώνουν οι διαδηλώσεις των φοιτητών/τριών γύρω από τον πόλεμο που διεξάγεται στη Μέση Ανατολή. Στις διαδηλώσεις αυτές, είναι εμφανή τα φιλο-παλαιστινιακά συνθήματα, ενώ υποβαθμίζεται η είδηση πως το Ισραήλ δέχτηκε πολύνεκρη τρομοκρατική επίθεση από τη Χαμάς. Όπως γίνεται συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις, η υπέρμετρη αστυνομική βία εναντίον των διαδηλωτών δημιούργησε νέα προβλήματα γύρω από την «ελευθερία του λόγου» και τη διακίνηση των ιδεών μέσα στους ακαδημαϊκούς χώρους. Έτσι, ενώ στην αρχή το πρόβλημα αφορούσε τον αντιεβραϊσμό (ή, αντίστοιχα, την ισλαμοφοβία), στην πορεία οι διαδηλώσεις ανέδειξαν νέα ζητήματα: τα όρια της ακαδημαϊκής ελευθερίας, τις χορηγίες των πανεπιστημίων, αλλά και το δικαίωμα που έχουν οι φοιτητές/τριες να ζητούν την προστασία της διοίκησης των Παν/μίων, όταν νιώθουν ότι υφίστανται εκφοβισμό. Δεν υπάρχει αμφιβολία, επίσης, πως όλοι αυτοί οι ομόκεντροι κύκλοι ενισχύουν την κριτική των τραμπιστών Ρεπουμπλικάνων για την κυριαρχία της «πολιτικής ορθότητας» στα Πανεπιστήμια. Αλλά η κριτική ισχύει και αντιστρόφως.

Αν, δηλαδή, η ελευθερία του λόγου ανέχεται ακόμη και τη «ρητορική του μίσους», τότε ποια μπορεί να είναι τα όρια της επιτρεπτικότητας στο δημόσιο λόγο; Πόσο εύκολα μπορεί να υπάρξει η σημασιολογική διολίσθηση των λέξεων, έτσι ώστε να συγχέονται και να συμφύρονται οι έννοιες της άμυνας, των ασύμμετρων αντίποινων και των εγκλημάτων πολέμου με την κατηγορία για «γενοκτονία»;

Ας μην ξεχνάμε πως ο αντι-εβραϊσμός δεν είναι απλώς μια «άποψη», ανάμεσα στις τόσες άλλες που διεκδικούν να εκφέρονται ελεύθερα και δημόσια. Ο αντι-εβραϊσμός είναι ένα σύστημα διακρίσεων με φυλετικά γνωρίσματα και με μια απάνθρωπη πρακτική εφαρμογή: οδήγησε στο Ολοκαύτωμα. Δεν υπάρχει αμφιβολία, λοιπόν, ότι όλοι εκείνοι που καταδικάζουν – και ορθά καταδικάζουν – την υπονόμευση της ειρηνευτικής διαδικασίας από την κυβέρνηση του Ισραήλ, δεν πρέπει να κάνουν συμψηφισμούς και ανιστόρητους συνειρμούς με τη μοναδικότητα του Ολοκαυτώματος. Η μοναδικότητα αυτή δεν έγκειται στην αξία του ίδιου του ιστορικού γεγονότος, ούτε στο ανοιχτό τραύμα των θυμάτων. Το Ολοκαύτωμα, άλλωστε, δεν αφορά μόνον τα θύματα και το «τραύμα» τους αλλά την ίδια την ιδέα της ανθρωπότητας. «Τότε, για πρώτη φορά συνειδητοποιήσαμε ότι η γλώσσα μας δεν έχει τις λέξεις για να εκφράσει αυτή την ύβριν, την εκμηδένιση του ανθρώπου» έγραφε ο Πρίμο Λέβι στο συγκλονιστικό *Εάν αυτό είναι ο άνθρωπος*. Από αυτή την άποψη, το σύνθημα «ποτέ πια!» δεν είναι μια ευχή αλλά ο πυρήνας μιας «παραδειγματικής μνήμης», που μας προστατεύει από κάθε είδους ξενοφοβική και ρατσιστική προκατάληψη στον σύγχρονο κόσμο· σε έναν κόσμο, στον οποίο «ο καθένας είναι ο Εβραίος κάποιου άλλου».

Αν μάθαμε κάτι από τις διαδηλώσεις των φοιτητών/τριών στα αμερικανικά Παν/μια είναι πως η διαπάλη των ιδεών δεν μπορεί να εξαντλείται στον ακτιβισμό και στα αντίσκηνα. Η έννοια της ελεύθερης έκφρασης, άλλωστε, δεν σημαίνει πως όλες οι απόψεις είναι ισόκυρες. Κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε έναν επικίνδυνο σχετικισμό. Ακόμη και όταν υπάρχουν διακριτές «αλήθειες» ή διεκδικήσεις, η διπλωματική επίλυση των ζητημάτων δεν μπορεί να θεμελιώνεται στη μισαλλοδοξία. Αντίθετα, η ελεύθερη έκφραση σημαίνει ανάληψη ευθύνης. Και η ευθύνη δημιουργείται μόνο όταν συνοδεύεται με βαθιά γνώση, ιστορική αίσθηση των φαινομένων, ολόπλευρο φωτισμό των προβλημάτων και αδογμάτιστη επιχειρηματολογία. Μόνο αυτές οι προϋποθέσεις μπορούν να οδηγήσουν σε μια πολιτική πράξη, που δεν θα είναι θεμελιωμένη στην «ηθική της πεποίθησης» αλλά στην «ηθική της ευθύνης». Και μόνο σε ένα τέτοιο πλαίσιο, το Πανεπιστήμιο μπορεί να λειτουργήσει σαν μια «ανοιχτή», διαπολιτισμική κοινότητα μάθησης και δημοκρατικού διαλόγου. Είναι πολύ εύκολο να μιλάμε νοσταλγικά για «ημέρες Βιετνάμ» στα αμερικανικά Πανεπιστήμια. Το δύσκολο είναι να θυμόμαστε, όπως θα έλεγε ο Τσβετάν Τοντορόφ, ότι το Ολοκαύτωμα μάς μαθαίνει –τότε και τώρα- να στεκόμαστε «μπροστά στο Κακό».

από τη

της πανεπιστημιακής
κοινότητας

Η ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ «PATRAS MEDICINE» ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟ ΣΥΝΘΕΤΙΚΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ iGEM

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΡΗΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ (ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ), **ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΙΑΜΑΝΤΑΚΗΣ** (ΤΜΗΜΑ ΙΑΤΡΙΚΗΣ), **ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΡΗ** (ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ), **ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ** (ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ), **ΜΑΤΙΑΝΤΑ ΛΛΕΣΗ** (ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ), **ΜΑΡΙΑ ΝΤΟΥΚΑ** (ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ), **ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΡΑΠΤΗ** (ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ), **ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΡΟΖΟΥ** (ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ), **ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΣΕΡΕΤΗΣ** (ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ), **ΔΗΜΗΤΡΑ ΣΦΥΡΗ** (ΤΜΗΜΑ ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ), **ΑΛΚΗΣ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ** (ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ Η/Υ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ)

Λήθη – Lethe:

Από το αρχαιοελληνικό ποτάμι της λησμονιάς στη θεραπευτική προσέγγιση του Alzheimer!

Ο Παγκόσμιος Διαγωνισμός Συνθετικής Βιολογίας iGEM διοργανώθηκε για πρώτη φορά το 2003 από το Τεχνολογικό Ινστιτούτο της Μασαχουσέτης (Massachusetts Institute of Technology, MIT) και διεξάγεται κάθε χρόνο από το International Genetically Engineered Machine Foundation (iGEM Foundation). Ο διαγωνισμός αυτός δίνει στους συμμετέχοντες, μαθητές και φοιτητές από όλο τον κόσμο, τη δυνατότητα να εξερευνήσουν τη Συνθετική Βιολογία και να προτείνουν μέσα από αυτήν λύσεις για προβλήματα που ταλαιπωρούν τον πλανήτη. Κάθε χρόνο συμμετέχουν στον διαγωνισμό περισσότερες από 400 διεπιστημονικές ομάδες, οι οποίες ασχολούνται με την επίλυση πληθώρας παγκοσμίων προβλημάτων, μερικών εξ αυτών να είναι η απότομη κλιματική αλλαγή, η διατήρηση της βιοποικιλότητας, η ασφάλεια των τροφίμων και οι ασθένειες που ταλανίζουν τον άνθρωπο. Η συνεργασία μεταξύ των ομάδων έχει ως αποτέλεσμα την καλλιέργεια πνεύματος ομαδικότητας και ευγενούς άμιλλας, καθώς και τη δημιουργία κλίματος αλληλοϋποστήριξης. Επίσης, η συζήτηση και η ανταλλαγή απόψεων επιφέρει τη διεύρυνση των πνευματικών οριζώντων των συμμετεχόντων και την ανάπτυξη κρίσιμων δεξιοτήτων για τη μετέπειτα επαγγελματική και κοινωνική τους σταδιοδρομία.

Η φοιτητική, μη κερδοσκοπική, ομάδα «Patras Medicine» έχει έδρα της το Πανεπιστήμιο Πατρών. Δημιουργήθηκε το 2022 και εκείνη τη χρονιά συμμετείχε για πρώτη φορά στον παγκόσμιο διαγωνισμό συνθετικής βιολογίας με το project syn-PNOIA, όπου κατέκτησε χρυσό μετάλλιο. Το συγκεκριμένο project αποσκοπούσε στην ανάπτυξη ενός καινοτόμου διαγνωστικού τεστ για την έγκαιρη διάγνωση του καρκίνου του πνεύμονα. Οι στόχοι της ομάδας υλοποιήθηκαν επιτυχώς, γεγονός που αποδεικνύουν η κατάκτηση χρυσού μεταλλίου και άλλες πολλαπλές διακρίσεις ανάμεσα σε 356 ομάδες παγκοσμίως, όπως το βραβείο καλύτερου διαγνωστικού project και το βραβείο καλύτερης ιστοσελίδας, και τα δύο σε προπτυχιακό επίπεδο.

Συνεχίζοντας την επιτυχημένη της πορεία, η ομάδα συμμετείχε στον διαγωνισμό το 2023 με ένα διαφορετικό project, το Herophilus, όπου ανέπτυξε μια υποσχόμενη θεραπευτική προσέγγιση ανοσοθεραπείας σε ασθενείς με παγκρεατικό καρκίνο. Τη χρονιά αυτή, διακρίθηκε ανάμεσα σε 400 ομάδες παγκοσμίως, κατακτώντας το μοναδικό χρυσό μετάλλιο στην Ελλάδα σε προπτυχιακό επίπεδο.

Το project της ομάδας «Patras Medicine» τη φετινή χρονιά, το 2024, εστιάζει στην νόσο Alzheimer, την πιο κοινή νευρολογική διαταραχή που οδηγεί προοδευτικά σε βαριά μορφή άνοιας, ενώ αποτελεί την 7η αιτία θανάτου παγκοσμίως. Ο τίτλος του project, *Lethe*, παραπέμπει στην έννοια της λησμονιάς, της κατάστασης δηλαδή του να ξεχνάς. Στην ελληνική μυθολογία η Λήθη ήταν ένα από τα ποτάμια του Κάτω Κόσμου, γνωστό και ως «Ποτάμι της Ασυνειδησίας», το οποίο κυλούσε μέσα από τον Άδη και όσοι έπιναν από αυτό γνώρισαν πλήρη λησμονιά! Το project *Lethe* αποσκοπεί στην πρόταση μιας νέας θεραπευτικής προσέγγισης για την αντιμετώπιση και την επιβράδυνση της νόσου.

Η ομάδα «Patras Medicine» έχει λάβει ιδιαίτερη αναγνώριση σε παγκόσμιο επίπεδο μέσα από τον Παγκόσμιο Διαγωνισμό Συνθετικής Βιολογίας iGEM, στον οποίο συμμετέχει κάθε χρόνο. Ο διαγωνισμός αυτός στοχεύει στην προαγωγή της έρευνας στους τομείς που αφορούν τη Συνθετική Βιολογία.

ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΡΟΜΠΟΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ Robots@UP

ΜΑΡΙΑ ΘΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ,
ΤΜ. ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ-ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΖΟΥΒΕΛΕΚΗΣ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ, ΤΜ. ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ & ΑΕΡΟΝΑΥΠΗΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΥΣΤΟΥΜΠΑΡΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΟΜΑΔΑΣ Robots@UP,
ΕΔΙΠ ΤΜ. ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΩΝ & ΑΕΡΟΝΑΥΠΗΓΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

Η Εθελοντική Δράση Εκπαιδευτικής Ρομποτικής του Πανεπιστημίου Πατρών Robots@UP ξεκίνησε το 2017 με πρωτοβουλία μελών και φοιτητών της πανεπιστημιακής κοινότητας, αλλά και υποστηρικτών από την ευρύτερη περιοχή. Το όραμα της ομάδας είναι η διασύνδεση της τεχνογνωσίας που παράγεται εντός του Πανεπιστημίου με την κοινωνία. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τη συμμετοχή σε επικοινωνιακές δράσεις, διεξαγωγή τεχνολογικών διαλέξεων, εργαστηρίων και επιδείξεων, τα οποία προσφέρουν στο ευρύτερο κοινό ενημέρωση σχετική με τη Ρομποτική και τις Τεχνολογίες Αιχμής. Ο σημαντικότερος, ωστόσο, στόχος της δράσης είναι η επένδυση στους μικρούς επιστήμονες, που επιτυγχάνεται με εβδομαδιαίες συναντήσεις ομάδων μικρών παιδιών στην Πανεπιστημιούπολη, σε χώρους που προσφέρουν το Τμήμα Μηχανολόγων & Αεροναυπηγών Μηχανικών και το Τμήμα Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής. Με όχημα το ρομποτικό παιχνίδι και μέσα από ένα ευχάριστο και διαδραστικό πρίσμα καλλιεργούνται αξίες και μεταλαμπαδεύονται δεξιότητες του 21ου αιώνα, όπως είναι η δημιουργικότητα, η συνεργατικότητα, η δυνατότητα επίλυσης προβλημάτων και η τεχνολογική ενημερότητα.

Το Robots@UP είναι το αποτέλεσμα της τεχνογνωσίας των μελών της ομάδας και της ενασχόλησής τους με την επιστήμη της ρομποτικής για περισσότερα από 20 χρόνια. Υποστηρίζεται από την [Ομάδα Ρομποτικής](#) (εκπαιδευτική-ερευνητική) και τη [Λέσχη Ρομποτικής](#) (φοιτητών) του Τμ. Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών, με επιστημονικό υπεύθυνο τον Δρα Παναγιώτη Κουστουμπάρδη. Τα περισσότερα από 250 παιδιά που έχουν συμμετάσχει στο πρόγραμμα μέχρι σήμερα προέρχονται από 45 και πλέον σχολεία της Δυτικής Ελλάδας, γεγονός που καταδεικνύει την απήχηση που έχει η δράση στην ευρύτερη περιοχή.

Τρόπος λειτουργίας

Μέσα από την αλληλεπίδραση φοιτητών και μαθητών ενδυναμώνεται το ενδιαφέρον και η παρατηρητικότητα των μικρών ρομποτιστών. Από κοινού φανταζόμαστε, σχεδιάζουμε, κατασκευάζουμε, παίζουμε και δημιουργούμε καταπληκτικά ΡΟΜΠΟΤ!

Τα παιδιά, μέσα από μία ομαδική δραστηριότητα, μαθαίνουν να συνεργάζονται επιστημονικά, επιδιώκοντας να εκφράσουν τον καλύτερο εαυτό τους, προς όφελος της ομάδας και των ρομποτικών κατασκευαστικών απαιτήσεων. Με όχημα και αφορμή τους διαγωνισμούς που συμμετέχουν, καλλιεργούν το «ευ αγωνίζεσθαι» και την ευγενή άμιλλα. Τα ρομπότ που κατασκευάζουν ποικίλουν ανάλογα με το γνωστικό επίπεδο των παιδιών: από πολύ απλά (μηχανισμοί κίνησης) μέχρι πιο σύνθετα (έξυπνες ρομποτικές κατασκευές στην υπηρεσία του ανθρώπου).

Robots@UP

Προπονητές - Εθελοντές

Η ομάδα του Robots@UP αποτελείται από εθελοντές – προπονητές – επιστήμονες συμπληρωματικών γνωστικών αντικειμένων, όπως άλλωστε επιτάσσει το αντικείμενο της επιστήμης της ρομποτικής, το οποίο βασίζει την ανάπτυξή του στη διεπιστημονικότητα. Για ένα επιτυχημένο και ευρύτερο κοινωνικό αποτύπωμα της προσέγγισής μας, η διεπιστημονικότητα επεκτείνεται γενικότερα στη σφαίρα του STEAM. Η ομάδα μας αποτελείται τόσο από εθελοντές μηχανικών και θετικών επιστημών – έμπειρους στον χώρο της Ρομποτικής, το 3D Printing, τον προγραμματισμό και τα ηλεκτρονικά– όσο και από επιστήμονες με παιδαγωγικό υπόβαθρο και κατάρτιση στις νέες τεχνολογίες, με διάθεση να μαθαίνουν και να εξελίσσονται, ώστε να προσφέρουν συνεργατικά στο ταξίδι των παιδιών τον συναρπαστικό κόσμο της τεχνολογίας.

Διαδικασία Μάθησης

Η μάθηση γίνεται μία ευχάριστη διαδικασία, μέσω της οποίας οξύνεται ο τρόπος σκέψης των παιδιών για την αντιμετώπιση και τη λύση καθημερινών προβλημάτων. Οι μέθοδοι προσέγγισης για τη μετάδοση της γνώσης που χρησιμοποιούνται κατά τη διάρκεια των συναντήσεων με τους μικρούς ρομποτιστές είναι πολυεπίπεδες και εναλλακτικές. Μια διδακτική μέθοδος που εφαρμόζουμε στην έναρξη των συναντήσεών μας είναι η άμεση διδασκαλία, η οποία, στα αρχικά στάδια, μπορεί να σχετίζεται με πιο παραδοσιακούς τύπους μαθήματος, λόγω «δασκαλοκεντρικής» προσέγγισης. Κρίνεται, ωστόσο, ιδιαίτερα καλή για την εμπέδωση και οργάνωση ειδικών μαθησιακών στόχων και δεξιοτήτων, με αποτέλεσμα να είναι πιο εύκολη η αξιολόγηση, λόγω της σαφήνειας στα ζητούμενα και της συστηματικότητας στον σχεδιασμό της. Για να επιτευχθούν οι εκάστοτε στόχοι και να είναι αποτελεσματική η μέθοδος, τα μέλη των θετικών επιστημών και οι μηχανικοί συνεργάζονται και εκπαιδεύονται αλληλοεπιδρώντας με εκπαιδευτικούς παιδαγωγικών επιστημών. Με τον τρόπο αυτό αποκτούν τις απαραίτητες δεξιότητες για να μπορούν να σχεδιάζουν τη διδακτική διαδικασία και τα περιεχόμενά της, να ελέγχουν την πορεία του μαθήματος, τον χρόνο, τις ερωτήσεις, τις αδυναμίες των μαθητών και να κρίνουν τι πρέπει να χρησιμοποιούν και πώς να λειτουργούν κάθε φορά στον εκπαιδευτικό χώρο. Η διαδικασία που ακολουθείται για την άμεση διδασκαλία είναι η εξής: α) έναρξη του μαθήματος β) παρουσίαση των εκπαιδευτικών στόχων γ) προσέλευση προσοχής δ) εισαγωγή της νέας γνώσης ε) έλεγχος της κατανόησης στ) καθοδηγούμενη εξάσκηση ζ) ανεξάρτητη εξάσκηση και, τέλος, η) κλείσιμο διδασκαλίας.¹

Στη συνέχεια, εφαρμόζεται η έμμεση διδασκαλία, η οποία σχετίζεται με τον εποικοδομητικό τρόπο προσέγγισης της διδακτικής πράξης, όπου στο κέντρο της βρίσκεται ο μαθητής. Στόχος της μεθόδου είναι η ανάπτυξη δεξιοτήτων των μαθητών που σχετίζονται με την ανεξαρτησία, την αυτονομία, την ανάληψη ευθύνης, την ενσυναίσθηση, την καινοτομία, την αποφασιστικότητα και τη συνεργατικότητα.

Επίσης, ακολουθούμε την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, που εντάσσεται στις έμμεσες μορφές διδασκαλίας, σύμφωνα με την οποία οι μαθητές δρουν συνεργατικά, απευθύνοντας ερωταπαντήσεις ο ένας στον άλλο. Αυτή η προσέγγιση μπορεί να βελτιώσει τη μαθησιακή διαντίδραση των μαθητών, να αυξήσει τη συνεργατικότητα, την ενσυναίσθηση και την αλληλοεκτίμηση. Επίσης, μειώνει το άγχος, καθώς τα παιδιά αισθάνονται αποδοχή στην ομάδα, ενισχύει την ενεργητική συμμετοχή και τον μαθητικό λόγο, δηλαδή τις λεκτικές δεξιότητες, ενώ αναπτύσσει εν γένει τις ικανότητες που χρειάζεται κανείς για να λειτουργήσει και να αναπτυχθεί κοινωνικά. Οι εκπαιδευτικοί και τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας (προπονητές) από τη μεριά τους είναι υποστηρικτικοί, παρακολουθούν τις δραστηριότητες των μαθητών τους και ανατροφοδοτούν τη μάθησή τους, για να κατακτούν τους διδακτικούς στόχους.

1. Γιαβρίμης, Π. Ε. (2020). Εισαγωγή στον σχεδιασμό της διδασκαλίας στην Κοινωνιολογία - Ένα μοντέλο μετασχηματιστικής διδακτικο-παιδαγωγικής προσέγγισης. Gutenberg

Η επίλυση του εκάστοτε προβλήματος ρομποτικής ακολουθεί μια διδακτική μέθοδο που βασίζεται σε μια διαδικασία αναστοχασμού και ενεργής συμμετοχής του μαθητή στη μαθησιακή διαδικασία. Οι προπονητές προωθούν θέματα και προβληματισμούς για να μπορέσει ο μαθητής να σκεφτεί την επίλυσή τους, χρησιμοποιώντας ή και αναπτύσσοντας τις δεξιότητές του. Η μέθοδος αυτή εστιάζει στα προβλήματα της πραγματικής ζωής και οι προπονητές προτείνουν μεθόδους αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων, που τα παιδιά ενδέχεται να συναντήσουν στη ζωή τους.

Τέλος, η βιωματική μέθοδος διδασκαλίας που ακολουθούμε αποτελεί μια σύγχρονη και αποτελεσματική πρακτική τόσο για το εκπαιδευτικό έργο όσο και για τους μαθητές. Οι μικροί ρομποτιστές δρουν ενεργά στη διδακτική διαδικασία, συμμετέχουν σε δραστηριότητες και αναλύουν τους εκάστοτε στόχους του προγράμματος. Με την πρακτική αυτή κατασκευάζουν τη γνώση μόνοι τους, καθώς αναλύουν τους εκάστοτε στόχους του προγράμματος/μαθήματος, αλληλοεπιδρούν, συνεργάζονται και αναστοχάζονται. Κατά την εφαρμογή της βιωματικής μεθόδου, ο εκπαιδευτικός εισάγει τους μαθητές σε διαδραστικές δραστηριότητες, που είναι σύμφωνες με τις ήδη υπάρχουσες γνώσεις των μαθητών, για να γίνει συσχέτιση των προηγούμενων εμπειριών με το πλαίσιο που θα αναδυθεί η νέα γνώση, ο νέος κανόνας. Τέλος, σημαντικό στάδιο της βιωματικής μεθόδου είναι η τελική αξιολόγηση και αυτοαξιολόγηση των μαθητών στα αποτελέσματα που έφερε η βιωματική μέθοδος, η νέα εμπειρία. Οι προπονητές υποστηρίζουν και ενθαρρύνουν κάθε προσπάθεια των μαθητών, για να βοηθήσουν στην σύνοψη όσων έκαναν και έμαθαν αλλά και να λύσουν τις απορίες ή αδυναμίες τους.²

Υποστήριξη

Η δράση Robots@UP είναι μια αμιγώς εθελοντική δραστηριότητα και η λειτουργία της βασίζεται στην ηθική υποστήριξη και στις ευγενικές συνεισφορές υποστηρικτών και χορηγών. Το Πανεπιστήμιο Πατρών, ο Ειδικός Λογαριασμός Κονδυλίων Έρευνας, η Ερευνητική Ομάδα Ρομποτικής, η Λέσχη Ρομποτικής, οι εθελοντές φοιτητές - προπονητές, οι γονείς και οι μικροί ρομποτιστές είναι οι βασικοί υποστηρικτές του προγράμματος. Είναι αυτοί που κρατούν την ιδέα ζωντανή και την ενδυναμώνουν συνεχώς. Στο πλευρό του Robots@UP βρίσκονται, από την αρχή, ο ραδιοφωνικός σταθμός UPFM και το UP webTV, καθώς και το Τμήμα Εκτυπώσεων του Πανεπιστημίου Πατρών. Επίσης, θα πρέπει να ευχαριστήσουμε τις εταιρείες και τους ιδιωτικούς φορείς Deloitte, tdg+ (Think Digital Group) και Raycap, για τις ευγενικές χορηγίες τους, όπου από την έναρξη μέχρι τώρα βοηθούν τη δράση μας με υλικοτεχνικές υποδομές και μας δίνουν τη δυνατότητα να συμμετέχουμε σε εθνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς.

Οι στόχοι της ομάδας επιδιώκονται μέσα από την αμιγώς εθελοντική δράση, ωστόσο πάντα υπάρχουν ανάγκες οι οποίες απαιτούν την οικονομική υποστήριξή της. Οι κύριες από αυτές τις ανάγκες σχετίζονται με τον εκπαιδευτικό εξοπλισμό που χρησιμοποιείται από τα παιδιά και τους χώρους διεξαγωγής των δραστηριοτήτων, και με τα έξοδα που προκύπτουν για τη συμμετοχή σε διαγωνισμούς, εκθέσεις και επιστημονικές εκδηλώσεις.

Μέλη και Δραστηριότητες

Τα ενεργά μέλη-προπονητές των παιδιών είναι μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας, προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές με διεπιστημονικά γνωστικά αντικείμενα, οι οποίοι εργάστηκαν εντατικά τη φετινή ακαδημαϊκή χρονιά 2023-2024 σε εθελοντική βάση, μαζί με τους μικρούς ρομποτιστές, και τους μεταλαμπάδευσαν τη γνώση, την τεχνογνωσία και την αγάπη τους για την επιστήμη της ρομποτικής:

2. Γιαβρίμης, Π. Ε. (2020). Εισαγωγή στον σχεδιασμό της διδασκαλίας στην Κοινωνιολογία - Ένα μοντέλο μετασχηματιστικής διδακτικο-παιδαγωγικής προσέγγισης. Gutenberg

- Βγενοπούλου Μαρία-Μιχαέλα (φοιτήτρια, Τμ. Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής)
- Γιαννακόπουλος Θεόδωρος (φοιτητής, Τμ. Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής)
- Δημοπούλου Αθηνά (φοιτήτρια, Τμ. Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής)
- Θανοπούλου Μαρία (Εκπαιδευτικός, μεταπτυχιακή φοιτήτρια, Τμ. Επιστημών της Εκπαίδευσης & Κοινωνικής Εργασίας)
- Τζουβελέκης Δημήτρης-Άγγελος (φοιτητής, Τμ. Μηχανολόγων & Αεροναυπηγών Μηχανικών)
- Τσατραφίλης Άγγελος (φοιτητής, Τμ. Ηλεκτρολόγων Μηχανικών & Τεχνολογίας Υπολογιστών)

Αναλυτικά, οι σημαντικότερες δράσεις, στις οποίες έχουν συμμετάσχει τα μέλη της ομάδας Robots@UP κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της, είναι:

Δράσεις εξωστρέφειας και κοινωνικού αντίκτυπου:

- Έκθεση Μεταφοράς Τεχνογνωσίας «Patras IQ» (2018, 2019, 2023)
- Patras Science Festival (2019)
- Φεστιβάλ Γρίφων Πάτρας (2022)
- Φεστιβάλ Υποδοχής Πρωτοετών Φοιτητών Πανεπιστημίου Πατρών (2022, 2023)
- Συμμετοχή στην ημερίδα της ομάδας «Ελληνική Παιδαγωγική Δράση» με τίτλο «Παιδιά σε Ψηφιακό Κόσμο – Προκλήσεις και Ευκαιρίες στην Εκπαίδευση»

Διαγωνισμοί Ρομποτικής και Καινοτομίας:

- Διαγωνισμός Ρομποτικής Πανεπιστήμιο Αιγαίου (2018)
- Πανελλήνιος Διαγωνισμός Ρομποτικής «WRO Hellas» (2018, 2019, 2022)
- First Lego League «FLL» (2018, 2019, 2023)
- Πανελλήνιος Διαγωνισμός Εκπαιδευτικής Ρομποτικής & Ανοιχτών Τεχνολογιών (ΕΛΛΑΚ) (2019, 2020, 2021)
- Διεθνής Διαγωνισμός Ρομποτικής «Minoan Robotsports Competition Global Olympiad» (MRC) (2023, 2024)
- Πανελλήνιος Διαγωνισμός Καινοτομίας «Plaisiobots The Race 2.0» (2023)

Η συμμετοχή των μικρών ρομποτιστών σε εθνικούς και διεθνείς διαγωνισμούς ρομποτικής δεν είναι ο σκοπός τους, αλλά το κίνητρο για να αγαπήσουν, να ασχοληθούν και να εφαρμόσουν όσα μαθαίνουν. Έτσι, έρχονται και οι συνεχόμενες διακρίσεις της ομάδας Robots@UP, όπως η πρόσφατη κατάκτηση αρκετών μεταλλίων στη διεθνή ολυμπιάδα Ρομποτικής MRC 2024, αλλά και όλες οι υπόλοιπες που έχουν επιτευχθεί τα τελευταία επτά χρόνια. Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τη σελίδα μας στα κοινωνικά δίκτυα: <https://www.facebook.com/RobotsUPATRAS>.

Η ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ (ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗΝ) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: ΠΟΛΥΔΙΑΣΤΑΤΕΣ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΣΑΚΩΝΑΣ

ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

Η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) αποτελεί μια ρηξικέλευστη εξέλιξη στον ψηφιακό μετασχηματισμό των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, τα οποία είχαν ήδη δοκιμαστεί από την τάχιστα προσαρμογή στην εξ αποστάσεως λειτουργία την περίοδο της πανδημίας. Ο τομέας της ΤΝ έχει να επιδείξει ραγδαίες αλλαγές και υψηλή ρευστότητα, ανοίγοντας ταυτόχρονα καίρια θέματα ηθικής και δεοντολογίας, ορθής αξιοποίησής της στην εκπαίδευση, επαύξησης των γνώσεων και δεξιοτήτων των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων, κ.λπ.

Η Ημερίδα «Η Τεχνητή Νοημοσύνη στην/και η/για την Εκπαίδευση: πολυδιάστατες προκλήσεις και ευκαιρίες» υπήρξε από τις πρώτες φορές που άνοιξε ο

διάλογος εντός του Πανεπιστημίου για όλες τις πιθανές συνδέσεις της ΤΝ και της Εκπαίδευσης σε τριτοβάθμιο επίπεδο. Η εκδήλωση, την οποία χαιρέτισε ο Πρύτανης Καθηγητής κ. Χρήστος Μπούρας, πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη 22 Μαΐου 2024, στην Αίθουσα Εκδηλώσεων της Βιβλιοθήκης & Κέντρου Πληροφόρησης. Ο κ. Μπούρας μίλησε για την «αλλαγή παραδείγματος» που επιφέρει η Τεχνητή Νοημοσύνη στο ακαδημαϊκό περιβάλλον και πώς το Πανεπιστήμιο Πατρών την χρησιμοποιεί για μια σειρά από διαδικασίες όπως, για παράδειγμα, ο έλεγχος της κατάστασης φιλοξενίας των φοιτητών/τριών στην Εστία. Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε, επίσης, ότι το Πανεπιστήμιο Πατρών παρέχει σχετικά προγράμματα επιμόρφωσης, μέσα από το Κέντρο Επιμόρφωσης και Διά Βίου Μάθησης (ΚΕΔΙΒΙΜ). Η Πρόεδρος της Εφορείας της ΒΚΠ, Καθηγήτρια κ. Χρυσή Καραπαναγιώτη, σημείωσε ότι στόχος της Βιβλιοθήκης με την εκδήλωση αυτή ήταν να δώσει τον χώρο να ακουστούν απόψεις τόσο από το πεδίο της τεχνολογίας όσο και από αυτό της εκπαίδευσης. Η ΤΝ είναι κάτι το οποίο προβληματίζει πολλούς από εμάς, αλλά, γνωρίζοντας περισσότερα για τις διάφορες πτυχές της, είναι πιο εύκολο να εξοικειωθούμε μαζί της.

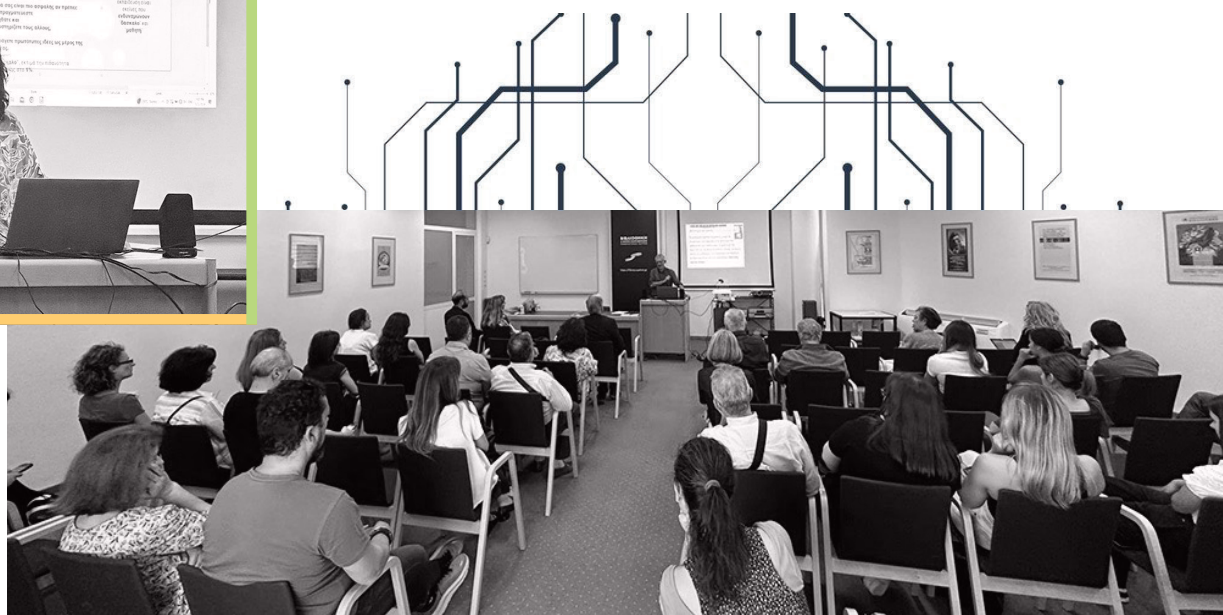
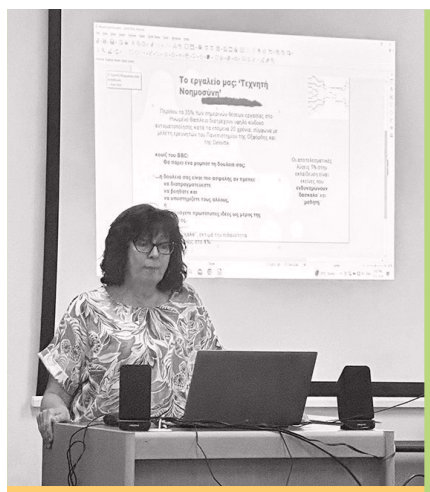
Ο κ. Νικόλαος Αβούρης, Καθηγητής του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Τεχνολογίας Υπολογιστών και Κοσμήτορας της Πολυτεχνικής Σχολής, μίλησε για τα ζητήματα ηθικής και δεοντολογίας που εγείρονται κατά την εφαρμογή της ΤΝ στη διδασκαλία. Η εκθετική πρόοδος και υιοθέτηση της ΤΝ, και ειδικά της παραγωγικής τεχνητής νοημοσύνης (Generative Artificial Intelligence), σε πολλούς τομείς, φαίνεται ότι είναι αναπόφευκτη διεθνώς αλλά και για τη χώρα μας. Στην Ελλάδα πλέον λειτουργούν νεοσύστατα όργανα χάραξης πολι-

τικής, όπως η Εθνική Επιτροπή Τεχνητής Νοημοσύνης και η Εθνική Επιτροπή Βιοηθικής και Τεχνοηθικής, αλλά και το Κέντρο Έρευνας στην Τεχνητή Νοημοσύνη, την Επιστήμη Δεδομένων και τους Αλγορίθμους «ΑΡΧΙΜΗ-ΔΗΣ». Η ανάλυση των ζητημάτων ηθικής και δεοντολογίας απαιτεί πρωτίστως την αναγνώριση των βασικών εκφάνσεων του προβλήματος και την αναζήτηση ισορροπιών μεταξύ των οφελών και των πιθανών κινδύνων. Στόχος είναι να διασφαλιστεί η ηθική, χωρίς αποκλεισμούς, και δίκαιη χρήση της ΤΝ στην εκπαίδευση, αλλά και η ηθική, διάφανη και επαληθεύσιμη χρήση εκπαιδευτικών δεδομένων και αλγορίθμων.

Αυτοί οι προβληματισμοί πρόκειται να μας συνοδεύσουν τα επόμενα χρόνια και για τον λόγο αυτό οι εκπαιδευτές/τριες οφείλουν να λαμβάνουν υπ' όψιν τους την επίδραση των τεχνολογικών εξελίξεων. Ο κ. Θανάσης Καραλής, Καθηγητής του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία και Συντονιστής του Κέντρου Υποστήριξης Διδασκαλίας και Μάθησης (ΚΕΔΙΜΑ), σημείωσε ότι η ΤΝ είναι μια εξέλιξη που θα ζητήσει προσαρμογές στη διδασκαλία και, κατ' επέκταση, στην κατάρτιση των εκπαιδευτών/τριών. Έδωσε γλαφυρά το περίγραμμα του ρόλου που έχουν τα ΚΕΔΙΒΙΜ και οι αντίστοιχοι φορείς σε διεθνές επίπεδο για την προετοιμασία και τη δικτύωση του διδακτικού προσωπικού, προκειμένου να αξιοποιηθούν δημιουργικά οι δυνατότητες που προσφέρονται από την ΤΝ στην κατεύθυνση μιας διδασκαλίας, η οποία θα υπηρετεί τη φοιτητοκεντρική μάθηση και την προετοιμασία των νέων επιστημόνων.

Αν και η ΤΝ έχει κερδίσει το ενδιαφέρον μας τα τελευταία χρόνια, τόσο διδάσκοντες όσο και εκπαιδευόμενοι, σε κάθε βαθμίδα εκπαίδευσης, συνειδητά ή μη, χρησιμοποιούν ήδη εφαρμογές ΤΝ μέσα και έξω από την «τάξη». Η κ. Ανθή Καρατράντου, ΕΔΙΠ του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και Κοινωνικής Εργασίας, έδειξε πώς μπορεί η ΤΝ να επηρεάσει τη μάθηση και τη διδασκαλία, πώς μπορεί να αλλάξει τη δυναμική και τις αλληλεπιδράσεις κατά την εκπαιδευτική διαδικασία και τι πρέπει να προσέχουμε όταν τη χρησιμοποιούμε. Σημαντικό είναι το γεγονός ότι, για την αποδοτική αξιοποίηση της ΤΝ στην εκπαίδευση, δεν χρειάζεται να αλλάξει η εκπαίδευση και να προσαρμοστεί στην τεχνολογία, αλλά κάθε εργαλείο που αξιοποιείται θα πρέπει να βασίζεται σε υγιείς παιδαγωγικές θεωρίες και να συν-δημιουργείται από εκπαιδευτικούς, παιδαγωγικούς εμπειρογνώμονες και επιστήμονες πληροφορικής.

Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με συζήτηση με το κοινό, ενώ οι άνθρωποι της Βιβλιοθήκης δεσμεύθηκαν να διοργανώσουν κι άλλες αντίστοιχες εκδηλώσεις διαλόγου και προβληματισμού το φθινόπωρο.

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΑ ΠΡΩΤΑΘΛΗΜΑΤΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΥ

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΤΣΟΥΚΟΣ

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Το Πανεπιστήμιο Πατρών διοργανώνει κάθε χρόνο διατμηματικά φοιτητικά πρωταθλήματα σε διάφορα αθλήματα, υπό την αιγίδα του Πανεπιστημιακού Γυμναστηρίου. Η αθλητική ομάδα του Τμήματος Φιλολογίας συμμετείχε για πρώτη φορά το ακαδημαϊκό έτος 2021-2022 στο πρωτάθλημα του ποδοσφαίρου και συνέχισε τα ακαδημαϊκά έτη 2022-2023 και 2023-2024. Επίσης, και μετά από απουσία κάποιων χρόνων, το ακαδημαϊκό έτος 2023-2024 η ομάδα επανήλθε και στο πρωτάθλημα της καλαθοσφαίρισης.

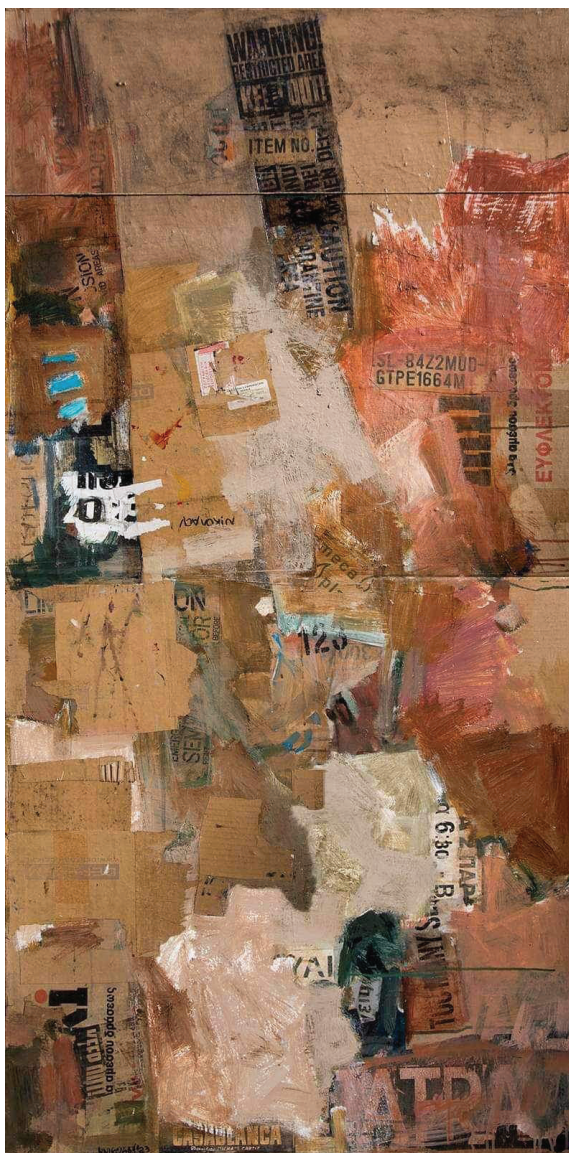
Ο αρχηγός της, Νίκος Ραχούτης, κατάφερε να συνθέσει μία ομάδα φοιτητών, η οποία έλαβε μέρος σε μια σειρά αγώνων. Στο ποδόσφαιρο συμμετείχαν (με αλφαβητική σειρά) οι Αγγελόπουλος Ιάσωνας (2021-2022), Αγριανίτης Λευτέρης (2023-2024), Αλεβίζος Αλέξανδρος (2021-2022), Αλεξόπουλος Παναγιώτης (2022-2024), Αυγέρος Παναγιώτης (2022-2024), Βελέντζας Βασίλης (2021-2024), Γιανναρέλλης Παναγιώτης (2021-2023), Γρηγορόπουλος Πάνος (2022-2024), Δογάνης Δημήτρης (2021-2023), Ευαγγελής Μάριος (2023-2024), Ζαχαράτος Χρήστος (2022-2024), Κλημεντίδης Κωνσταντίνος (2021-2024), Κολαΐτης Παναγιώτης (2021-2022), Κουτροκόης Σπύρος (2022-2024), Κρητικός Στέλιος (2022-2024), Κωνσταντόπουλος Βασίλης (2021-2022), Μάλφας Ηλίας (2021-2022), Μάντζαρης Θανάσης (2021-2024), Ματσέλας Στράτος (2022-2024), Ρούσσος Άγγελος (2021-2024), Σταυριανός Σάκης (2021-2024) και Τσάκωνας Κωνσταντίνος (2021-2022, 2023-2024). Στην ομάδα καλαθοσφαίρισης συμμετείχαν (με αλφαβητική σειρά) οι: Αγριανίτης Λευτέρης, Αγριανίτης Στέλιος, Αυγέρος Παναγιώτης, Βασιλακόπουλος Ανδρέας, Γρηγορόπουλος Πάνος, Κουτροκόης Σπύρος, Κρητικός Στέλιος, Μάλφας Ηλίας, Ματσέλας Στράτος, Σταυριανός Σάκης, Τσιουραμάνης Αργύρης και Τσούλος Θωδωρής.

Τα παιδιά της ομάδας του Τμήματός μας έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους! Παρά τις δυσκολίες λόγω της μικρής συμμετοχής, η ομάδα, και στα τρία πρωταθλήματα, αγωνίστηκε με μεγάλο ζήλο για να διεκδικήσει μία καλή θέση στην τελική κατάταξη. Στην καλαθοσφαίριση κατάφερε να φτάσει στα προημιτελικά του αντίστοιχου πρωταθλήματος και δέχτηκε τα συγχαρητήρια του υπεύθυνου της καλαθοσφαίρισης του Πανεπιστημιακού Γυμναστηρίου. Είμαστε υπερήφανοι για την ομάδα μας, γιατί αγωνίστηκαν με ήθος και ευγένεια! Ελπίζουμε να συνεχιστεί και τις επόμενες χρονιές η καλή παράδοση που έχει ξεκινήσει τα τρία τελευταία χρόνια και, βέβαια, περιμένουμε τη συμμετοχή περισσότερων φοιτητών και φοιτητριών του Τμήματός μας στα διατμηματικά πρωταθλήματα του Πανεπιστημίου.

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΥ: «Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ, ΤΟΥ ΩΡΑΙΟΥ, ΣΤΗΝ ΠΛΕΙΟΝΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΙΝΑΙ ΠΡΟΣΧΗΜΑΤΙΣΜΕΝΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗ ΜΑΙΡΗ ΣΙΔΗΡΑ

Με αφορμή την πρόσφατη ατομική έκθεση του ζωγράφου Νίκου Νικολάου στο Πολύεδρο (4-20 Απριλίου), το περιοδικό ζήτησε από την πρώην μεταπτυχιακή του φοιτήτρια Μαίρη Σιδηρά, να πάρει συνέντευξη από τον ζωγράφο (βλ. και την παρουσίαση του έργου του από την ίδια: <https://www.thebest.gr/article/748474-patra-parateinetai-eos-tis-24-4-i-exairetiki-ekthesi-zografikis-tou-nikou-nikolaou-sto-poluedro>).

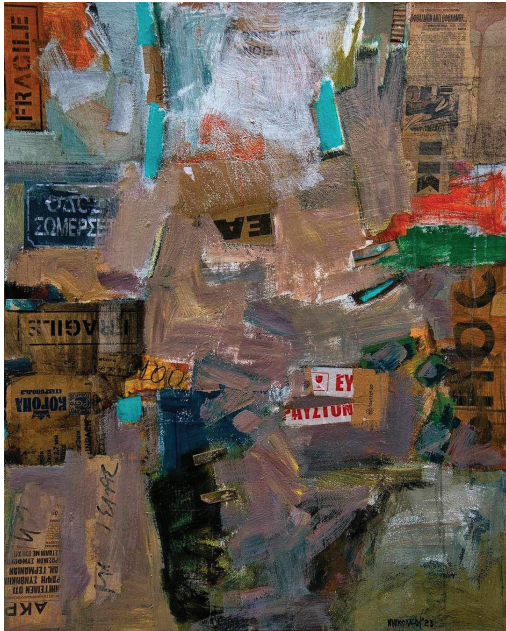
Ποια ήταν για σας η ωστική δύναμη που σας ώθησε στην τέχνη του χρωστήρα;

Αφού σας ευχαριστήσω για το ενδιαφέρον, θα έλεγα πως η ωστική δύναμη, αυτό που κάνει ένα παιδί να στραφεί προς την Ζωγραφική, δεν ανιχνεύεται. Θεωρίες πολλές αλλά άνευ ουσίας. Αυτό που μπορώ να πω είναι πως από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, το να φτιάχνω πράγματα με τα χέρια μου απλά μου άρεσε. Δεν είχα παραστάσεις από το περιβάλλον μου, δεν γνωρίζω πώς προέκυψε αυτή η επιθυμία, αλλά δεν έχει και ιδιαίτερη σημασία.

Ποιοι ζωγράφοι ή κινήματα καλλιτεχνικά σας επηρέασαν ή σας εντυπωσίασαν κατά το διάστημα 1985-2024, στο οποίο και εξωτερικεύετε την εικαστική σας εργασία;

Έτερος εξ ετέρου σοφός, προτείνει ο παρ' ημίν λυρικός ποιητής. Η επίδραση που μας ασκεί το έργο άλλων δημιουργών είναι ένα σημαντικό εφόδιο. Σε ένα πρώιμο στάδιο λοιπόν ήταν ο Σεζάν, νομίζω, αυτός επηρέασε λίγο πολύ τους πάντες μια εποχή. Επίσης, ο Αλέκος Κοντόπουλος, ο Γιάννης Σπυρόπουλος. Αργότερα, η επιλεγόμενη Αμερικάνικη πρωτοπορία, δημιουργοί όπως οι Jasper Johns, Robert Rauschenberg, Willem de Kooning, Roy Lichtenstein. Με επηρέασαν πολύ και τα κόμικς που διάβαζα

μετά μανίας σαν παιδί, αν και διαβάζω ακόμα. Νομίζω πως αυτή ήταν η αιτία που με ώθησε να παρακολουθήσω μαθήματα σχεδίου. Το σχέδιο το κατέκτησα σε ικανοποιητικό βαθμό, μετά το άφησα λίγο στην άκρη. Οι κατά καιρούς επιδράσεις αξιολογήθηκαν, σχολιάστηκαν και κάποια στοιχεία αφομοιώθηκαν στη δουλειά μου, σταδιακά και με πολύ πειραματισμό.

Πώς θα συστήνατε καλλιτεχνικά τα στάδια τα οποία διατρέξατε; Διακρίνω στο προσωπικό σας ιστολόγιο (nikosnikolaouart.blogspot.com) τέσσερις περιόδους: 2023-2024, 2017-2022, 2011-2017 και 1985-2011. Και επίσης, τα στάδια αυτά, πέραν των καλλιτεχνικών σας μετατοπίσεων, συνοδοιπορούν και με ανάλογες υπαρξιακές ή φιλοσοφικές αναζητήσεις;

Σε ένα πρώιμο στάδιο με απασχόλησε έντονα το αφήγημα, με σχετικά κλειστή φόρμα, κινήθηκα στις παρυφές του Υπερρεαλισμού, αργότερα διαπίστωσα πως η εικαστική γλώσσα έχει περισσότερο ανάγκη τα δικά της μέσα, φόρμα, πλαστικές αξίες, οργάνωση, από το αφήγημα και οδηγήθηκα σε μια πιο αφαιρετική εξπρεσιονιστική τοποθέτηση με αυτοσχεδιασμό και χρήση ελεύθερης φόρμας. Μετά προέκυψε η ενσωμάτωση στοιχείων σήμανσης, χρηστικών αντικειμένων από το περιβάλλον μου, με εξπρεσιονιστικές και ενίοτε κυβιστικές αναφορές.

Ο μηχανισμός που τίθεται σε λειτουργία για τη δημιουργία ενός έργου τέχνης, ό,τι και να είναι αυτό, δεν εξαρτάται μόνο από την θέληση και τη λογική του δημιουργού, αλλά είναι και εξαρτημένος από τις συγκι-

νησιακές αντιδράσεις και τα ερεθίσματα που του παρέχει το περιβάλλον του.

Καθώς τα χρόνια περνούν και όλα αλλάζουν, η εμπειρία αυξάνεται, μεταβάλλονται οι αναζητήσεις μου, η στάση ζωής, η αντίληψη του κόσμου, και αυτό επιδρά καθοριστικά στη δουλειά μου. Δεν είμαι αυτός που ήμουν πριν από χρόνια και έτσι προχωράνε τα πράγματα. Δεν ανήκω σε κανένα ρεύμα, όπως δεν ανήκω σε ομάδες, κυκλώματα, δόγματα, κ.ο.κ. Απολαμβάνω την πνευματική μου ελευθερία.

Ταυτόχρονα με την προσωπική σας διαδρομή στη ζωγραφική, είστε και δάσκαλος της τέχνης σας. Είχα, προ ολίγων ετών, δύο μαθητές στο σχολείο που θήτευσαν κοντά σας, οι οποίοι ήσαν ποτισμένοι με το πάθος και τα κίνητρα που τους μεταδώσατε. Μα και σε πρόσφατη συζήτησή μας, αντιλήφθηκα τη μέριμνα και την αγωνία σας για τους μαθητές σας. Θα ήθελα να σας ρωτήσω πώς αποτιμάται ο ίδιος τη διάσταση του δασκάλου και τι αισθάνεσθε ότι προσφέρετε μέσα από τη διδακτική κοινωνία της τέχνης;

Τα μαθήματα σχεδίου - ζωγραφικής αντανakλούν την ανάγκη του μαθητή να αποκτήσει τα εκφραστικά μέσα που χρειάζεται για να πραγματοποιήσει τις επιθυμίες του και να προσδιορίσει την στάση του απέναντι σε αυτές. Μέσα από αυτή την διαδικασία, θα συναντήσει τον εαυτό του, θα μάθει να στοχάζεται, να αισθάνεται και να δημιουργεί. Προφανώς δημιουργείται ένας σύνδεσμος, που ξεκινάει από την αμοιβαία αποδοχή των ρόλων και προχωράει μέχρι την εισαγωγή των μαθητών στην ΑΣΚΤ κ.λπ., αν και η επικοινωνία συνεχίζεται και κατά την διάρκεια αλλά και μετά το πέρας των σπουδών. Έχω το προνόμιο να συνεργάζομαι με τον ανθό της νεότητας. Δεν μπορώ να αποτιμήσω ακόμα το αποτέλεσμα, αυτό θα το κρίνουμε στο μέλλον, ωστόσο εκ του αποτελέσματος βλέπω ότι πάμε καλά και προχωράμε.

Όσον αφορά στην τελευταία σας περίοδο, θα έλεγα πως, σε ένα επίπεδο μεταφορικής αντιμετώπισης, ένας εξπρεσιονιστικός άνεμος διάλυσης του χθες εναντιώνεται στον αντίθετό του που φέρει την αποσπασματική στερεότητα, τη συγκράτηση του παρελθόντος, στο όριο του πίνακα και της μνήμης. Ποικίλα υλικά λειτουργούν ως πλανόδια φαντάσματα βιωμάτων τιμαλφή, αισθητοποιώντας πάλαι ποτέ έμψυχους χώρους και αντικείμενα εγκαταλειμμένα στην αχρησία. Άλλοτε η ίδια η φύση εγκιβωτίζεται στον πίνακά σας ως διακριτό πεδίο μνήμης. Τι είναι, τελικά, για σας το άξιο εικαστικής διάσωσης από τα στρώματα του βίου;

Η ενσωμάτωση στοιχείων σήμανσης, χρηστικών επιφανειών, διαμορφώνει κώδικες επικοινωνίας με νέες νοηματοδοτήσεις, ενώ ταυτόχρονα η αναζήτησή τους στους δρόμους της πόλης μου δίνει ένα επιπλέον κίνητρο, τις συγκινησιακές αντιδράσεις στα ερεθίσματα που μου παρέχει το περιβάλλον. Κάποια αντικείμενα θα έχουν την στιγμή τους, θα ζήσουν μια δεύτερη ζωή σαν κάτι άλλο. Η πολυσημία που προκύπτει δεν καταργεί το περιεχόμενο, το μεταλλάζει ανάλογα με τον τρόπο ανάγνωσης της εικαστικής αναπαράστασης. Όσο πιο ετερογενή είναι τα στοιχεία που χρησιμοποιώ, τόσο πιο κοντά στην ζωή βρίσκονται. Το έργο απευθύνεται πρωτίστως στον εαυτό του και κατόπιν σε μια εξωτερική κατάσταση. Ο δημιουργός και ο θεατής οφείλουν να αντικαταστήσουν τις όποιες, ενδεχόμενα, παραστατικές μορφές με τους κώδικες εικαστικής επικοινωνίας.

Άξιο εικαστικής διάσωσης είναι ό,τι συμβάλλει στην αγωγή, ό,τι βοηθάει στο πέρασμα από την παθητική κατανάλωση εικόνων στην κριτική στάση και την αφύπνιση των αισθήσεων.

Η έννοια του ταξιδιού μορφοποιείται συχνά στο έργο σας. Η εμμονικά επανερχόμενη χρήση του παλαιωμένου κιβωτίου και της παλαιομοδίτικης βαλίτσας ενορχηστρώνει μια συντελεσμένη ταξιδιωτική κίνηση ανθρώπων μα και πραγμάτων. Θα ήθελα να αναφερθείτε στον εικαστικό, θεματικό και ευρύτερα προσωπικό ρόλο που διαδραματίζει για σας το ταξίδι.

Στην χρήση των αντικειμένων που αναφέρετε, με οδήγησε η ανάγκη να εντάξω το περιβάλλον και τα βιώματά μου στην εργασία μου. Όλα αυτά τα στοιχεία μού απευθύνονται, διεγείρουν την μνήμη, διατυπώνω μια αντίστροφη πορεία από το παρόν στο κοντινό παρελθόν με το οποίο είμαι άρρηκτα δεμένος.

Με αυτόν τον τρόπο, εμφανίζεται εικαστικά η εμπειρία της ροής του χρόνου, η πλαστική γλώσσα συλλαμβάνει την χρονικότητα της ύπαρξής μου.

Η προσπάθειά μου στη διαδρομή της πέρασε από κατακτήσεις, παραδοχές, αποτυχίες, αλλά και εμπειρικές αναμοχλεύσεις του παρελθόντος. Αυτό είναι ένα εσωτερικό ταξίδι με τις δυσκολίες του και τις ωραίες στιγμές του. Επομένως, θεματικά και εικαστικά το ταξίδι παίζει καθοριστικό ρόλο. Σε προσωπικό επίπεδο το ταξίδι μού επέτρεψε να γνωρίσω τα έργα της υψηλής διανόησης, που αφορούν τον τομέα της Τέχνης.

Η λεκτική κατάδειξη της εποχής είναι διακριτή στο έργο σας. Τίτλοι εφημερίδων, γράμματα κάποτε μισολιωμένα πάνω σε κιβώτια και άλλες επιφάνειες μοιάζουν σαν παλίμψηστο του εγώ μα και της Ιστορίας. Θα σας παρακαλούσα να μας συστήσετε τη σχέση σας με την Ιστορία και τη μεταποίησή της σε αλήθεια άλλης τάξης.

Η αναζήτηση των στοιχείων και η ολοκλήρωση ενός έργου είναι η ιστορία της πνευματικής πορείας του δημιουργού. Η κατάθεση ενός έργου σε άλλους είναι η ιστορία των συνθηκών, των ιδεών, της δράσης μιας εποχής, είναι το πάγωμα της στιγμής, η γέφυρα ανάμεσα στο παρελθόν και το μέλλον. Μου αρέσει να χρησιμοποιώ τα απορρίμματα της Ιστορίας.

Η Τέχνη είναι για σας ευτυχία ή μαρτύριο; Εννοείται πως είστε ελεύθερος να αποδράσετε από το δίλημμα, δίνοντας το στίγμα σας σε σχέση με τους δύο πόλους (ευτυχία – μαρτύριο).

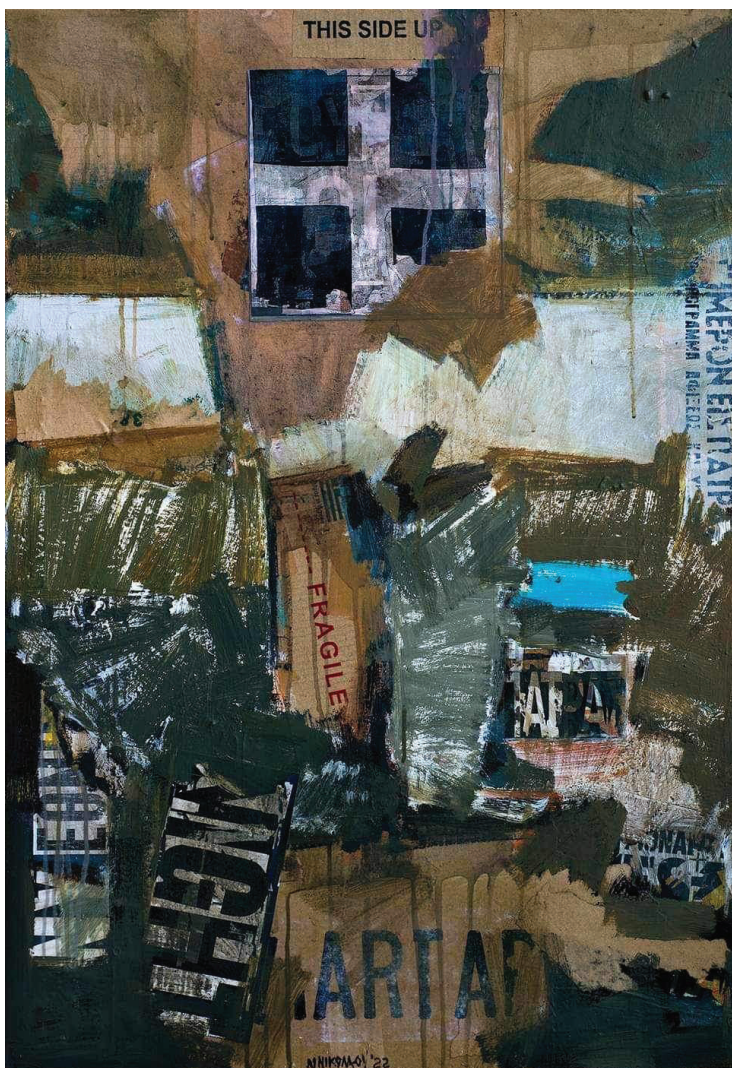
Το να είσαι καλλιτέχνης δεν είναι τόσο διασκεδαστικό όσο φαίνεται, η μάλλον είναι και δεν είναι κατά το συναμφοτέρο. Είναι μια συνεχής προσπάθεια να επανεφευρίσκεις διαρκώς, γεγονός που συνδέεται με την ανάγκη να παραμείνεις δημιουργικός.

Εάν πυκνώνατε την ιδέα της ομορφιάς σ' ένα σύνολο λέξεων, συνταγμένων ή μη, τι θα λέγατε;

Η πλατωνική παράδοση ωθεί την ομορφιά στην σφαίρα της ιδανικής σκέψης, πέρα από την αντίληψη. Ταυτίζομαι. Ωστόσο, υπάρχουν πολλά στερεότυπα σχετικά με το τι είναι όμορφο. Ένα παράδειγμα από τον χώρο της Τέχνης, η «Μόνα Λίζα», προσωπικά μου φαίνεται άσχημο έργο. Νομίζω ότι η ιδέα της ομορφιάς, του ωραίου, στην πλειονότητα των ανθρώπων είναι προσχηματισμένες αντιλήψεις. Η ομορφιά θέλει ικανότητα, δεν παρέχεται άκοπα.

Εάν πυκνώνατε, κατά τον ίδιο τρόπο, την ιδέα της Τέχνης;

Θα μου επιτρέψετε να μην απαντήσω, δεν συμπαθώ τα δόγματα και τα μεγάλα λόγια που παραμονεύουν. Θα ήθελα όμως να καταθέσω μια διαπίστωση. Εμφανίζονται συχνά φύλακες και κλειδοκράτορες των «ιερών και οσίων» της Τέχνης, οι εποχές αλλάζουν αλλά αυτοί είναι πάντα εκεί, επαναλαμβάνοντας πως είναι οι μοναδικοί μύστες των αχράντων μυστηρίων της Τέχνης. Ας μην τους ακολουθήσουμε.

Ήταν εδώ στην Πάτρα, αν θυμάμαι καλά, λίγους μήνες μετά το τέλος της Κατοχής, που ο αείμνηστος Λίνος Πολίτης, έφορος τότε αρχαιοτήτων της περιφέρειας Πατρών, έδωσε την γλαφυρή διάλεξη που δημοσιεύθηκε με τίτλο «Μορφές του νεοελλ. λυρισμού».

Λίγα χρόνια αργότερα, με το εναρκτήριο μάθημά του στο ΑΠΘ, ο Πολίτης θα δώσει έμφαση στο γεγονός ότι ακόμη ο Σολωμός μεταφράζεται (θα έχει υπόψη την γαλλική μετάφραση Levesque), και ο Σεφέρης επίσης (και στα γαλλικά και στα αγγλικά). Γράφει: *Αν το μέσο με το οποίο εκφράζεται, η γλώσσα μας η νεοελληνική, την εμποδίζει να γίνει περισσότερο γνωστή στο πλατύτερο κοινό το ευρωπαϊκό, δεν εμποδίζει όμως να εκφραστούν στη γλώσσα αυτή ποιητές που στέκουν στο ίδιο ύψος με τους μεγάλους ξένους.*

Ακράδαντη η γνώμη του κορυφαίου μελετητή, ωστόσο, για να γίνει περισσότερο γνωστή στο κοινό, και πέρα από την Ευρώπη, η νέα ελληνική ποίηση, απαραίτητες παραμένουν κι οι μεταφράσεις. Η σημερινή μου ομιλία δεν θα έχει αυστηρά επιστημονικό χαρακτήρα: σκοπός μου είναι να σας παρουσιάσω μερικά δείγματα της νέας ελληνικής ποίησης που έδωσαν αφορμή σε αξιόλογους ποιητές να γράψουν μεταφράσεις ή και καινούργια ποιήματα που αντλούν από τον ελληνικό θησαυρό. Και καλό είναι να θυμηθούμε ότι η Πάτρα, έχει παίξει ρόλο στις αγγλοελληνικές λογοτεχνικές σχέσεις, με το βραχύβιο περιοδικό *Συμπόσιο* (1950 έως 1952), με τον μακροχρόνιο θεσμό του *Συμποσίου Ποίησης*, και τελευταία με το *Διεθνές Φεστιβάλ Ποίησης*.

Στα δώδεκα ξεκίνησα τις σπουδές μου στα αρχαία ελληνικά (και αυτή την εποχή κάναμε γρήγορα προόδους, σε λίγο διαβάσαμε απανωτές ραψωδίες των ομηρικών επών). Την ίδια ακριβώς χρονιά δημοσιεύτηκε *The Penguin Book of Greek Verse* με επιμέλεια του Κωνσταντίνου Τρυπάνη. Δίγλωσση έκδοση, όπως οι άλλες της σειράς (γαλλική ποίηση, ισπανική, κτλ), συμπεριλαμβάνει πεζές αποδόσεις των ποιημάτων/αποσπασμάτων στο κάτω μέρος της κάθε σελίδας. Όπως θα δούμε στην συνέχεια, η ανθολογία αυτή στάθηκε αφορμή για καινούργια ποιήματα γραμμένα στα αγγλικά. Παρά τα ελαττώματά της, που δεν είναι και λίγα, οι τύχες της ανθολογίας Τρυπάνη δεν στερούνται ενδιαφέροντος. Και εμένα τότε μου έκανε εντύπωση το γεγονός ότι η ελληνική ποίηση δεν τελειώνει, σύμφωνα με τα παλιά σχολικά εγχειρίδιά μας, με τον Θεόκριτο. Το λάλον ὕδωρ που απαντά σε ένα επίγραμμα της Παλατινής Ανθολογίας δεν απέσβετο, και πράγματι η ανθολογία του Τρυπάνη κλείνει με τον Σεφέρη (ο οποίος απεβίωσε την ίδια χρονιά) και τον Ελύτη.

Με σκοπό να παρουσιάσω στο διεθνές κοινό το έργο αξιόλογων Ελλήνων ποιητών ασχολήθηκα κι εγώ περιστασιακά με τη μετάφραση. Με την ηρωική τριανδρία της πρώτης μεταπολεμικής γενιάς (Αναγνωστάκης, Αλεξάνδρου, Πατρίκιος): με τον Σινόπουλο, άνθρωπο, όπως έλεγε ο ίδιος, που έρχεται συνεχώς από τον Πύργο: με τον Ηπειρώτη Μιχ. Γκανά όσο και με τον Δραμινό Νάσο Βαγενά. Ο τελευταίος, που έχει παίξει καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωσή μου, μας θυμίζει ότι *Η μετάφραση είναι ο προσεχτικότερος τρόπος ανάγνωσης*. Οι καλύτεροι αναγνώστες είναι οι μεταφραστές. Θα εστιάσω την προσοχή μου σε μια μικρή ομάδα μεταφράσεων και συναφών κειμένων που πιστεύω ότι έχουν ενδιαφέρον.

Οι ποιητές που νιώθουν την έλξη του Καβάφη σε τέτοιο βαθμό που θέλουν να μεταφράσουν ποιήματά του δεν είναι ούτε ευάριθμοι ούτε κι ευκαταφρόνητοι: οι Αμερικανοί Robert Pinsky, David Ferry, James Merrill – ο Σκωτσέζος Don Paterson – οι Ιρλανδοί Derek Mahon, Michael Longley, Seamus Heaney. Απαράμιλλες, κατά τη γνώμη μου, είναι οι μεταφράσεις μεμονωμένων καβαφικών ποιημάτων από τους διάσημους Αμερικανούς

Στις 29 Μαΐου ο διακεκριμένος νεοελληνιστής David Ricks αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Το κείμενο που δημοσιεύεται εδώ αποτελεί την αντιφώνησή του.

ποιητές Pinsky και Ferry. Το καβαφικό «Ένας Γέρος» με δυσκολία μεταφράζεται, λόγω της αυστηρής μετρικής μορφής του (κι όχι μόνο). Το κατάφερε λαμπρά εδώ και 35 χρόνια ο Pinsky. Αρκεί να ακούσετε τις εναρκτήριες στροφές, πρώτα στο πρωτότυπο και στη συνέχεια σε μετάφραση:

*Στου καφεeneίου του βοερού το μέσα μέρος
σκυμένος στο τραπέζι κάθεται ένας γέρος.
με μιαν εφημερίδα εμπρός του, χωρίς συντροφιά.*

*Και μες στων άθλιων γηρατειών την καταφρόνεια
σκέπτεται πόσο λίγο χάρηκε τα χρόνια
που είχε και δύναμι, και λόγο, κ' εμορφιά.*

*Back in a corner, alone in the clatter and babble,
An old man sits with his head bent over a table
And his newspaper in front of him in the café.*

*Sour with old age, he ponders a dreary truth –
How little he enjoyed the years when he had youth,
Good looks and strength and clever things to say.*

Ο Ferry, λαμπρός μεταφραστής του Ορατίου, ανακάλυψε τον Καβάφη στα γεράματά του (2012). Να η δεύτερη στροφή του καβαφικού «Εν Απογνώσει»:

*Τον έχασ' εντελώς, σαν να μη υπήρχε καν.
Γιατί ήθελε – είπ' εκείνος – ήθελε να σωθεί
απ' την στιγματισμένη, την νοσηρά ηδονή.
απ' την στιγματισμένη, του αίσχους ηδονή.
Ήταν καιρός ακόμη – ως είπε – να σωθεί.*

*He's gone from him for ever as if he never was,
because, he said, he wanted to save himself from the shameful
pleasure, unnatural pleasure of what they did together,
the shameful pleasure he wanted to save his body from.
There was still time, he said to save himself, he said.
...*

Ποίημα θλιμμένο: ποίημα, θα έλεγα, βαθιάς κατάθλιψης. Ο Φέρρυ μένει πιστός στο μέτρο και την τυπογραφική μορφή του πρωτοτύπου, με τις βασανιστικές επαναλήψεις και τους σπαρακτικούς διασκελισμούς. Κι αυτό είναι που μετρά.

Το αξιοθαύμαστο είναι το ότι ούτε ο Πίνσκυ ούτε ο Φέρρυ (για πολλά χρόνια συνάδελφοι στο Wellesley College) μεταφράζουν από το ελληνικό πρωτότυπο. Υποθέτω ότι τα λαμπρά αυτά κατορθώματα της μεταφραστικής τέχνης έγιναν με βάση, α) μια κατά λέξη απόδοση του πρωτοτύπου και β) κατόπιν απαγγελίας του καβαφικού ποιήματος από φίλο Έλληνα, έτσι ώστε ο μεταφραστής να έχει εμβαθύνει στην μετρική μορφή και την ρυθμική διάρθρωση του ποιήματος. Αυτά για τις μεταφράσεις του Αλεξανδρινού, οι οποίες είναι στις καλύτερες περιπτώσεις υποδειγματικές. Αλλά γιατί να μιλάμε αποκλειστικά για τον Καβάφη;

Η διάσημη ποιήτρια, που η διαδρομή της ζωής της την έχει μεταφέρει από την Athens Ga στην Athens Greece, A.E. Stallings, βραβεύτηκε για την μετάφραση του ποιήματος «Γιάννης Κητς» του Σικελιανού. Έξοχο ποίημα με θέμα τόσο την ελληνική πνευματική συνέχεια από την ομηρική εποχή ως σήμερα, όσο και τους δεσμούς της ελληνικής με την αγγλική ποίηση, το «Γιάννης Κητς» είχε προκαλέσει τον θαυμασμό του ιδιοφυσού και λίγο ζόρικου ποιητή Christopher Logue. Ακόμα και μέσω της δικής μου ελεεινής μετάφρασης διέκρινε αυτό που πλέον, στους αρμονικούς στίχους της Αμερικανίδας ποιήτριας, αντέχει στον χρόνο.

Μιλήσαμε για τον Καβάφη, ποιητή του οποίου η παγκοσμιοποίηση είναι πλέον γεγονός, και για τον εφάμιλλό του Σικελιανό. Αλλά η νεοελληνική ποίηση δεν περιορίζεται στα μεγάλα ονόματα. Μας χρειάζονται άξιοι μεταφραστές, μεταφραστές-δημιουργοί, για να χαρίσει ο ελληνισμός στην Weltliteratur τα πιο δυνατά ποιήματα της μακροχρόνιας αυτής παράδοσης.

Πολύ ενδιαφέρουσα περίπτωση, κατά τη γνώμη μου, είναι εκείνη των μεταφραστών που η κλίση τους είναι μάλλον προς τους ποιητές τους αδικημένους. Τέτοια πειράματα όμως δεν περιορίζονται στα σχετικά εύκολα ποιήματα ελασσόνων ποιητών. Παραπονέθηκε κάποτε ο Μιχ. Γκανάς ότι ο Καβάφης έχει κλέψει όλη τη δόξα του Παλαμά. Ωστόσο, ο ευφυέστατος Ιρλανδός ποιητής Paul Muldoon συμπεριλαμβάνει σε κάποια συλλογή του (2008) μια ελεύθερη απόδοση στίχων του Δωδεκάλογου, βασισμένος (υποθέτω) σε μετάφραση την οποία του παράθεσε ο συνάδελφος Edmund Keeley, πρωτοπόρος μεταφραστής της νεοελληνικής ποίησης:

Κ' ήρθαν κ' οι γύφτοι που δουλεύουν
το χάλκωμα και το καλάγι,
κ' οι ατσίγγανοι οι καλοτεχνίτες,
κ' οι γύφτοι οι σφυροκόποι να τους!
με τα πανάρχαια σύνεργά τους,
με τα διπλά τους φυσητήρια,
γύφτοι χαλκιάδες με τα σύνεργα
τα χίλια μύρια,
ξεσκαλιστάδες της φωτιάς,
κρατώντας την πάντ' αναμμένη,
και σα να παίρνουν από κείνη
πάντα όση δύναμη τους μένει.

Κ' ήρθαν κ' οι πλάστες οι μεγάλοι
που είναι τα έργα τους από ήχο
κι από ρυθμό κι απ' όνειρο είναι,
κι' ήρθαν κ' οι γύφτοι οι λαλητάδες.
κ' ήρθαν οι γύφτοι που ξεχνάνε,
κι ως και τη γλώσσα τους ξεχνάνε,
από τη μια στην άλλη χώρα,
και την αλλάζουνε και κείνη
καθώς αλλάζουν τα ραβδιά τους,
περπατητάδες, από τόνα
κι απ' τ' άλλο δέντρο κόβοντάς τα,
και η γλώσσα τους ποτέ δε στέκει

*Next to make their way in
are the gypsies who hammer out copper and tin,

farriers who've played
their double bellows and plied the tools of their trade,

tinkers who blow on the fire
as if fire

were the source of their power, then those whose wares
are smithy-smitches soldered to airs –

the gypsies who, as they've swung
from one land to the next, have lost their native tongue

and now switch languages as often as they switch
the switch they cut from the ditch
...*

Το αποτέλεσμα: μια παράφραση αρκετά πιστή στους ρυθμούς αλλά και στο πνεύμα του πρωτοτύπου. Αφθονούν τα λογοπαίγνια: η λέξη *air* σημαίνει και πνοή και μελωδία, το *switch* είναι συνάμα το ρήμα αλλάζω και το ουσιαστικό βέργα. Πρόκειται βέβαια για ποίημα ποιητικής, και ως προς αυτό μένει πιστό στις προθέσεις του Παλαμά. Αποτελεί πλέον ποίημα που μελετά τη μετάφραση ως πράξη δημιουργίας. Πρόκειται για απόσπασμα (20 και μόνο στίχων) προσιτό στον σύγχρονο αναγνώστη, του οποίου η ανοικονόμητη έκταση και οι υψηλόπνοες προθέσεις του Δωδεκάλογου ως συνόλου τού είναι ξένες. Χάρη στον Ιρλανδό ο θεματικός πυρήνας (δηλ. το *Homo ludens* και το *homo faber*) ζει και βασιλεύει.

Η τρισχιλιετής διάρκεια της ελληνικής ποίησης, από τα ομηρικά έπη έως σήμερα, αποτελεί ιδιαίτερο πόλο έλξης για τον ξένο ποιητή. Δύο παραδείγματα. (Τα παρουσιάζω αποσπασματικά, με σεβασμό στην πνευματική ιδιοκτησία). Ας αρχίσουμε με τον διακεκριμένο (αλλά σήμερα μάλλον λησμονημένο) Άγγλο Roy Fuller, προκάτοχο της Stallings στην Έδρα Ποίησης του Πανεπιστημίου Οξφόρδης. Σε ηλικία 72 χρονών (1984) δημοσιεύει ποίημα 24 στίχων με τίτλο «On First Looking into the Penguin Book of Greek Verse». Είχε ανακαλύψει την ποίηση του Καβάφη, χάρη στην μετάφραση του Mavrogordato, πριν πολλά χρόνια, όμως η υπόλοιπη νεοελληνική ποίηση φαίνεται να του ήταν άγνωστη. Ο τίτλος του ποιήματος είναι προφανώς αναφορά στο σονέτο του Τζων Κητς, «On First Looking into Chapman's Homer» (περίπου: Ξεφυλλίζοντας τον Όμηρο του Chapman). Ακόμη και μια πρώτη ματιά στην ελληνική ποίηση κατά την μακραίωνη διάρκειά της φαίνεται να σαγηνεύει τον ξένο ποιητή:

*Thracian filly, why do you cruelly
Avoid me? On plains where the naked girls
Wake harvesting clover with their light yellow arms
A drowned noise lingers as from the twang of a bow*

Το ποίημα του Fuller (όπως και αρκετές φοιτητικές εργασίες στην εποχή του Google) αντλεί φράσεις κατά λέξη από τον Τρυπάνη. Σε αντίθεση με τους φοιτητές μας όμως τις φράσεις τις ενσωματώνει σε ένα ποίημα δικό του. Η νέα αυτή σύνθεση ξεκινά απότομα με χαρακτηριστικούς στίχους του Ανακρέοντα, ποιητή με μεγάλη απήχηση στην ευρωπαϊκή παράδοση. Στη συνέχεια ο Άγγλος ποιητής κάνει ένα μεγάλο άλμα στον 20ό αιώνα και την ποίηση του συνομήλικού του Οδ. Ελύτη:

*. . . στους κάμπους που ξυπνούν τα ολόγυμνα κορίτσια
θερίζουν με τα ξανθά τους χέρια τα τριφύλλια*

(οι στίχοι αντλημένοι από το ποίημα *Η τρελή ροδιά*, κατακλείδα της ανθολογίας Τρυπάνη).

Μετά, με τρόπο κάπως αινιγματικό, ο ποιητής στρέφει προς τον λιγότερο αισιόδοξο Σεφέρη του «Ερωτικού Λόγου»:

Σαν από δοξαριού νευρά μένει πνιχτό βουητό

Ο Άγγλος ποιητής πλέκει στεφάνι από την ελληνική ποίηση, αρχαία και νέα, με επίγνωση του γεγονότος ότι οι σεμνές πεζές αποδόσεις από τον Τρυπάνη μάς δίνουν το περιεχόμενο μόνο των πρωτοτύπων (προφανώς δεν τον τραβά το Βυζάντιο κι η χριστιανική παράδοση, ενώ ο Τρυπάνης, ειδικός στα κοντάκια του Ρωμανού του Μελωδού, της αφιερώνει 80 περίπου σελίδες).

Το ποίημα του Fuller κλείνει με έναν αναπάντεχο συνδυασμό στίχων:

*. . .
Do not lament your luck, your work that has failed:
Great Pan is not dead, no, great Pan does not die.*

Δηλ.:

*την τύχη σου που ενδίδει πια, τα έργα σου
που απέτυχαν μη ανοφέλετα θρηνήσεις:
Ο Μέγας Παν δεν πέθανεν,
όχι, ο Παν δεν πεθαίνει!*

GREEK
POETRY

FROM HOMER
TO SEFERIS

Παραθέτοντας παροιμιακούς πλέον στίχους από το έργο του Καβάφη και του Παλαμά καταφέρνει να συμφιλωθούν οι δυο αντίπαλοι ποιητές.

Το λογοτεχνικό είδος του cento (ελληνιστί κέντρων: στον χώρο της νεοτερικής ποίησης μιλάμε πολλές φορές για κολάζ) καλλιεργείται στο Βυζάντιο (Ομηροκέντρωνες κτλ). Άρα, η επιλογή του είδους σε αυτή την περίπτωση είναι και θεμιτή και έξυπνη, μπορεί και παιχνιδιάρικη. Το ποίημα του Fuller, ωστόσο, δεν είναι μοναδικό στο είδος του, είδος, μπορούμε να πούμε, μικτό αλλά νόμιμο. Έχω υπόψη ένα ποίημα του Μ. Γκανά, *Νυν και αεί*. Πρόκειται για αποχαιρετισμό του 20ού αιώνα, στον οποίο ο ποιητής παραθέτει με χρονολογική σειρά τους εναρκτήριους στίχους από έργα Ελλήνων ομοτέχνων (Αισχύλου, Σολωμού, Καβάφη, Ελύτη κα.).

Ας ρίξουμε μια ματιά, τέλος, σε παρόμοιο πείραμα που διεξήγε προς το τέλος της ζωής του ο αφοσιωμένος στη μεταφραστική τέχνη Σκωτσέζος ποιητής Alistair Elliot (2011). Σε αντίθεση με τον Fuller, η κλασική παιδεία του τού επιτρέπει να αντλεί και από κείμενα που απουσιάζουν από την ανθολογία Τρυπάνη. Κι αυτός όμως με τη σειρά του (και δεν ξέρω αν έχει υπόψη το ποίημα του Fuller, μπορεί) δημιουργεί δικό του cento (ή, αν προτιμάτε, ανθολογία μπονσάι.)

Σε απερίφραστα αρνητική βιβλιοκρισία για τον τόμο *The Greek Poets, from Homer to the Present*, ο Elliot γράφει με βαθιά αγανάκτηση για τους περισσότερους σύγχρονους μεταφραστές ως εξής: Φαίνεται να πιστεύουν ότι αυτό που μας ενδιαφέρει σε ένα ποίημα είναι το περιεχόμενό του κι όχι η μορφή, η διάταξη, η προσωπική του αρχιτεκτονική. Συμπέρασμά του: παρά να διαβάξεις ένα σωρό μέτριες μεταφράσεις, καλό θα ήταν να μάθεις ελληνικά, όποια ελληνικά! Και προχωρά, με τρόπο αρκετά ιδιόρρυθμο, που μπορεί και να ταιριάζει τον διευθυντή του έγκυρου επιστημονικού περιοδικού *Translation and Literature*, να ενσωματώσει μέσα στη βιβλιοκρισία κείμενο ιδικής του έμπνευσης - με άλλα λόγια ένα ποίημα - το οποίο συμπυκνώνει σε ένα σύνολο δεκαεννέα και μόνο στίχων φράσεις-κλειδιά από την ελληνική ποιητική παράδοση (τραγωδία, επίγραμμα, Βυζαντινή υμνογραφία, κτλ).

Στην αρχή, όπως θα περίμενε κανείς, ο Όμηρος:

Sing, Muse, about the man of many turns . . .

Achilles strode away across the flowers . . .

...

Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μοῦσα, πολύτροπον

. . . ψυχὴ δὲ ποδώκεος Αἰακίδαο

φοῖτα μακρὰ βιβᾶσα κατ' ἄσφοδελὸν λειμῶνα

[τα αποσιωπητικά είναι του ίδιου του ποιητή]

...

Και το ποίημα τελειώνει με αναφορά πάλι στον Οδυσσέα:

Ithaka gave you the marvellous journey.

The god is leaving Antony . . . The heat

Spread over the moon a spiderweb kerchief,

Arachnophanto kephalopani . . .

Eraman men ego sethen, Atthi, palai pota:

Smikra moi pais emmen ephaineo k'akharis . .

Δηλ.:

Η Ιθάκη σ' έδωσε το ωραίο ταξίδι.

*Απολείπειν ο θεός Αντώνιον. . . Κι άπλων' απάνω
στο φεγγάρι η ζέστη αραχνοϋφαντο κεφαλοπάνι.*

Κι αλήθεια (και παρά τις απαράδεκτες εκδοτικές αβλεψίες), η ανθολογία Τρυπάνη, με τις 16 σελίδες που αφιερώνει στον Σικελιανό προσφέρει στον ξένο αναγνώστη μια γέφυρα από τον κόσμο των αρχαίων στην αναζωογόνηση της παράδοσης σε ποιήματα όπως το «Παν» και το «Παντάρκης» και του ανοίγει επίσης είσοδο στον λυρικό βίο του ποιητή που, όπως πίστευε ο ίδιος, ξανάφερε το αλάθρευτο του θείου ρυθμού βοτάνι. Τον Elliot (όπως άλλωστε κι άλλους πολλούς) τον γοητεύει ιδιαίτερα το ποίημα «Θαλερό», με την εικόνα του φεγγαριού, και τα σύνθετα αραχνοϋφαντο (δυστυχώς, απαντά εδώ ως αραχνόφαντο) και κεφαλοπάνι. Σε αυτό το σημείο το ποίημα του ξένου περιηγητή στον κόσμο της ελληνικής ποίησης παύει να είναι μετάφραση και αναπαύεται στην απαγγελία του πρωτοτύπου. Ο μεταφραστής, με άλλα λόγια, απαρνείται τον μεσολαβητικό ρόλο του και περνάει αμέσως πολύ πίσω στο απόσπασμα της Σαπφούς (49) με το οποίο το ποίημα κλείνει:

*ήράμαν μὲν ἐγὼ σέθεν ἄτθι πάλαι ποτά. . .
σμίκρα μοι πάις ἔμμεν' ἐφαίνεο κάχαρις.*

Ενώπιον της λεγόμενης δέκατης Μούσας, ο επίδοξος μεταφραστής ομολογεί την αμηχανία του, και ο ποιητής, ηττημένος, υποχωρεί. Μένει ο λάτρης της ελληνικής ποίησης, αρχαίας και νέας.

Ονομάζομαι Βασίλειος Αναγνωστόπουλος και είμαι απόφοιτος του Τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Πατρών. Έλαβα πτυχίο Χημείας το 2006 και διδακτορικό δίπλωμα το 2011, ενώ, παράλληλα, απέκτησα μεταπτυχιακό τίτλο στην Περιβαλλοντική Ανάλυση. Οι σπουδές μου εστιάζονται στο αντικείμενο της Πυρηνικής Χημείας / Ραδιοχημείας, ένα αντικείμενο μάλλον ασυνήθιστο στο πρώτο άκουσμα. Η ενασχόλησή μου με αυτό άρχισε προς το τέλος του τρίτου έτους των σπουδών μου, οπότε αναζητούσα ερευνητική ομάδα για να εκπονήσω τη διπλωματική μου εργασία. Τότε, συνεργάστηκα με την καθηγήτρια Μαγδαληνή Σουπιώνη στη χρησιμοποίηση ραδιοαναλυτικών τεχνικών για τον προσδιορισμό ιχνοστοιχείων σε περιβαλλοντικά δείγματα και συνέχισα στο διδακτορικό μου, όπου είχα επιβλέποντα τον καθηγητή Βασίλη Συμεόπουλο, σε θέματα αλληλεπίδρασης ακτινίδων με φυσικά υποστρώματα.

Το γνωστικό αντικείμενο της ραδιοχημείας αποδείχτηκε πολύ χρήσιμο κατά τη μετάβασή μου στις ΗΠΑ το 2013, όπου εργάστηκα ως μεταδιδάκτορας, αρχικά σε πρόγραμμα περιβαλλοντικής απορρύπανσης από ραδιονουκλίδια, χρηματοδοτούμενο από το Υπουργείο Ενέργειας και Περιβάλλοντος. Η εξειδίκευσή μου, λόγω της ιδιαιτερότητας του αντικειμένου, είναι ιδιαίτερα δυσεύρετη ακόμα και στις ΗΠΑ, οι οποίες έχουν εκτεταμένο πυρηνικό πρόγραμμα. Το 2018 εκλέχτηκα Επίκουρος Καθηγητής στο University of Central Florida στο Ορλάντο των ΗΠΑ για να ξεκινήσω ένα πρόγραμμα ραδιοχημείας στο ίδρυμα αυτό, το οποίο θα περιελάμβανε μαθήματα αλλά και ερευνητική δραστηριότητα. Τα τελευταία πέντε χρόνια έχω λάβει συνολική χρηματοδότηση 2,4 εκατομμυρίων δολαρίων για την έρευνά μου, από την Επιτροπή Πυρηνικής Ενέργειας των ΗΠΑ (U.S. Nuclear Regulatory Commission), το Υπουργείο Ενέργειας – Επιτροπή Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (Department of Energy – Office of Environmental Management) και την Αρχή Εθνικής Πυρηνικής Ασφάλειας (National Nuclear Security Agency).

Η ερευνητική μου ομάδα αποτελείται από επτά διδακτορικούς φοιτητές, οι οποίοι μελετούν ένα μεγάλο εύρος θεμάτων: περιβαλλοντική διαχείριση ραδιενεργών αποβλήτων, βασική έρευνα πάνω στη χημεία των ακτινίδων και

βαρέων μετάλλων, καθώς και σε θέματα που άπτονται της εθνικής ασφάλειας. Η έρευνά μας συμβάλλει άμεσα στην κοινωνική ευημερία, υποστηρίζοντας το τελικό τμήμα του κύκλου ζωής της πυρηνικής ενέργειας, δηλαδή την περιβαλλοντική ραδιοχημεία. Η πυρηνική εγκληματολογική επιστήμη (nuclear forensics) συντείνει σε ένα πιο ασφαλές μέλλον σε παγκόσμιο επίπεδο, όπου τα πυρηνικά υλικά ακολουθούν τις καθιερωμένες νόμιμες διαδικασίες και χρήσεις.

Το 2023 εκλέχτηκα παμψηφεί αναπληρωτής καθηγητής και έλαβα το «Reach for the Stars Award», την ανώτερη διάκριση που μπορεί να λάβει ένας ερευνητής στο αρχικό στάδιο της καριέρας του. Το βραβείο «Reach for the Stars» απονέμεται σε επιστήμονες για την πρωτοποριακή τους έρευνα και τη συνεισφορά τους στην πρόοδο της γνώσης και της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Το καλύτερο μέρος της δουλειάς μου είναι, αναμφισβήτητα, η εκπαίδευση νέων επιστημόνων! Το να βλέπω τους φοιτητές μου να πετυχαίνουν αποτελεί μια από τις πιο ικανοποιητικές πτυχές της δουλειάς μου. Ο ρόλος μου ως μέντορα είναι να τους καθοδηγώ στη διαδικασία της έρευνας, να καλλιεργώ τις δεξιότητες κριτικής σκέψης και να τους προετοιμάζω για μελλοντικά επιτεύγματα.

Θυμάμαι με αγάπη και νοσταλγία τα φοιτητικά μου χρόνια. Μετακόμισα στην Πάτρα για να σπουδάσω και κατέληξα να μείνω σχεδόν δέκα χρόνια! Αγάπησα την πόλη, τους ανθρώπους και τις γωνιές της και, όταν έρχομαι στην Ελλάδα, δεν χάνω ευκαιρία να την επισκέπτομαι, να συναντώ παλιούς φίλους, συμφοιτητές και καθηγητές. Είμαι ευγνώμων στο Πανεπιστήμιο Πατρών και στο Τμήμα Χημείας, διότι έλαβα εξαιρετική εκπαίδευση και όλα τα εφόδια για να πετύχω. Πάντα χαίρομαι ιδιαίτερα όταν μαθαίνω νέα από το πανεπιστήμιο και το Τμήμα και, βέβαια, το περιοδικό @UP είναι φανταστικό, το διαβάζω εδώ και καιρό!

Ο Ευάγγελος (Εύαν) Κατσαρέλης εργάζεται ως Μάνατζερ Προγραμμάτων και Εκδηλώσεων στο Κέντρο Ελληνικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Harvard. Σπούδασε Κλασικές Σπουδές στο Πανεπιστήμιο Πατρών (BA) και στο University College London (MA), ενώ συνεχίζει στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, με την εκπόνηση της διδακτορικής του διατριβής. Είναι πτυχιούχος πιάνου και ασχολείται εντατικά με τον χορό.

Ποιες αναμνήσεις ξεχωρίζετε από τα προπτυχιακά σας χρόνια;

Οι αναμνήσεις από τις ξεχωριστές στιγμές που είχα, ως προπτυχιακός φοιτητής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών την περίοδο 2009-2013, είναι πραγματικά αναρίθμητες. Πρόκειται για έναν πλούτο εμπειριών, όπως συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα, μουσικές εκδηλώσεις, χορευτικές παραστάσεις, εκπαιδευτικά ταξίδια κ.ά., που με προετοίμασε ποικιλοτρόπως για ό,τι ακολούθησε. Μια τέτοια μοναδική εμπειρία ήταν η υποτροφία που μου δόθηκε από το Πανεπιστήμιο Πατρών για να συμμετάσχω στο θερινό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Harvard στην Ελλάδα το 2012, η οποία και καθόρισε τη μετέπειτα ζωή μου. Έκτοτε, ξεκίνησε η επαγγελματική και ακαδημαϊκή συνεργασία μου με το Harvard, ενώ τα τελευταία δέκα περίπου χρόνια εργάζομαι μόνιμα στο Κέντρο Ελληνικών Σπουδών Ελλάδος του Harvard. Είμαι σε θέση να γνωρίζω ότι ένα από τα στοιχεία που ξεχωρίζει το Τμήμα Φιλολογίας της Πάτρας είναι πως έχει έντονα τα φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά της οικογένειάς, με στοιχεία όπως η θαλπωρή, η δοτικότητα, η αμεσότητα, η ενσυναίσθηση να είναι διάχυτα. Θυμάμαι από τα φοιτητικά μου χρόνια ότι υπήρχε η αίσθηση πως δεν είσαι περαστικός από εδώ, αλλά ότι το «εδώ», δηλαδή το Τμήμα, είναι το σπίτι σου και φεύγοντας για να συνεχίσεις στα επόμενα βήματα της καριέρας σου, γίνεται η «πατρογονική» σου εστία (*alma mater*), την οποία πάντα αναπολείς με νοσταλγία, συνιστά μια σταθερά, και έχει μία συναισθηματική αξία μέσα σου. Το Τμήμα δεν προσέφερε μόνο δυνατότητες για σταδιοδρομία, αλλά συνάμα ομόρφυνε τη ζωή μου, με ωραίες στιγμές, με πολιτιστικές δράσεις και με αλληλεπίδραση ακόμα και εκτός των αμφιθεάτρων. Δεν μπορώ να παραβλέψω πως αυτό το περιβάλλον διαμορφώθηκε σε μια κατά τα άλλα λιτή περίοδο, την περίοδο της βαθιάς οικονομικής κρίσης.

Συνεχίσατε το μεταπτυχιακό σας στο Λονδίνο. Μιλήστε μας για την εμπειρία σας αυτή.

Οι σπουδές για το μεταπτυχιακό μου στο Λονδίνο στο University College London, ως υπότροφος του Ιδρύματος Ωνάση, ήταν μια απίστευτα μεταμορφωτική και εμπλουτιστική εμπειρία. Δεν ήταν μόνο ένα σημαντικό ακαδημαϊκό ορόσημο, αλλά και ένα κομβικό σημείο για την προσωπική μου εξέλιξη. Η εμπειρία αυτή τροφοδότησε περαιτέρω το πάθος μου για την ακαδημαϊκή έρευνα και με εξόπλισε με τις γνώσεις, τις δεξιότητες και την αυτοπεποίθηση για να επιδιώξω τους στόχους μου με αποφασιστικότητα. Αναμφίβολα, υπήρξε μια περίοδος προσωπικής ωρίμανσης, καθώς με έβγαλε από που ονομάζουμε «ζώνη άνεσης» και μου δίδαξε τη σημασία της ανθεκτικότητας, της επιμονής και της πίστης στον εαυτό μου.

Από το 2019 είστε υποψήφιος διδάκτορας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πώς είναι το ταξίδι αυτό;

Από το 2019 είμαι υποψήφιος διδάκτορας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών. Αντικείμενο της έρευνας αποτελεί η συγκριτική μελέτη του έρωτα στις τραγωδίες του Ευριπίδη και στους φιλοσοφικούς διαλόγους του Πλάτωνα και στο πώς αυτή η αντιπαραβολή μπορεί να μας οδηγήσει σε νέες ερμηνείες και κατανοήσεις ή σε προσεγγίσεις που δεν έχουν αναδειχθεί καταλλήλως μέχρι σήμερα. Το ταξίδι της διδακτορικής διατριβής θα έλεγα ότι μοιάζει με περιπέτεια και, όπως θα συνομολογούσαν οι περισσότεροι από αυτούς που την τόλμησαν, είναι απαιτητικό και με πολλές διακυμάνσεις. Ως υποψήφιος διδάκτορας έχω το προνόμιο να εμβαθύνω στα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα. Παράλληλα, έχω την τύχη αυτά να συνδέονται με το επαγγελματικό μου περιβάλλον, το οποίο μου προσφέρει περαιτέρω εργασία, συμμετοχή σε ακαδημαϊκές δραστηριότητες, ευκαιρίες ανάδειξης της έρευνάς μου και μια ευρύτερη «συνομιλία» με συναδέλφους σε παγκόσμια κλίμακα. Το ταξίδι αυτό, όμως, σε καμία περίπτωση δεν είναι εύκολο ούτε στερείται προκλήσεων. Οι αυστηρές απαιτήσεις της ακαδημαϊκής έρευνας, όταν μάλιστα συνδέονται με μία έντονη επαγγελματική δραστηριότητα, μπορεί να γίνονται πιεστικές κάποιες στιγμές και, ενίοτε, μη διαχειρίσιμες. Εντούτοις, αυτές ακριβώς οι προκλήσεις είναι που κάνουν το ταξί-

δι τόσο ικανοποιητικό. Κάθε εμπόδιο που ξεπερνιέται, κάθε επίτευγμα που επιτυγχάνεται, φέρνει μια αίσθηση ολοκλήρωσης, η οποία τροφοδοτεί με αποφασιστικότητα τη συνέχεια. Ουσιαστικά, το να είσαι υποψήφιος διδάκτορας δεν σημαίνει απλώς επιδίωξη ακαδημαϊκής αριστείας. Έχει να κάνει με το να αγκαλιάζεις το άγνωστο, να αρπάζεις ευκαιρίες και να πορεύσαι σε ένα μεταμορφωτικό ταξίδι αυτο-ανακάλυψης και ανάπτυξης. Είναι μια περιπέτεια που διαμορφώνει όχι μόνο την ακαδημαϊκή μου καριέρα, αλλά και την οπτική μου για τη ζωή, ενσταλάζοντας μέσα μου μια αίσθηση περιέργειας, ανθεκτικότητας και δίψας για γνώση που θα μείνει μαζί μου πολύ μετά την ολοκλήρωση αυτού του ταξιδιού.

Ποιο είναι το αντικείμενο μελέτης σας;

Η έρευνά μου επικεντρώνεται στο Ευριπίδειο δράμα και την Πλατωνική φιλοσοφία, και ιδιαιτέρως στο συγκριτικό πλαίσιο που διαμορφώνεται μέσα από την αντιπαραβολή του εννοιολογικού, γραμματολογικού και κοινωνικο-πολιτισμικού τους υποβάθρου. Οι περισσότερες εισηγήσεις και δημοσιεύσεις μου εστιάζουν στην έννοια του «έρωτα» και στο πώς αυτή αποδίδεται μέσα από τις τραγωδίες και τα φιλοσοφικά κείμενα, καθώς και στις προεκτάσεις που απορρέουν από την κατανόηση και την πρόσληψή της. Παράλληλα, και σε δεύτερο βαθμό, τα ερευνητικά μου ενδιαφέροντα αφορούν τον συγκρητισμό και την ιστορία των θρησκειών, των δοξασιών και των λατρευτικών τελετών τόσο στο πλαίσιο της αρχαιογνωσίας στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου όσο και, ευρύτερα και διαχρονικότερα, σε παγκόσμια κλίμακα.

Ποια είναι τα όνειρά σας για το μέλλον;

Το όνειρό μου για το μέλλον είναι να εξελίσσομαι συνεχώς σε επαγγελματικό και προσωπικό επίπεδο. Επαγγελματικά, οραματίζομαι τον εαυτό μου να βρίσκεται σε ρόλους όπου μπορώ να έχω ουσιαστικό αντίκτυπο, είτε μέσω της καινοτομίας, της ηγεσίας είτε μέσω της θετικής επιρροής των γύρω μου και κυρίως σε θέσεις που έχουν να κάνουν με τον χώρο της εκπαίδευσης. Επιπλέον, φιλοδοξώ να συνεισφέρω σε έργα και πρωτοβουλίες που ευθυγραμμίζονται με τις αξίες και τα ενδιαφέροντά μου. Παράλληλα, επιθυμώ μια ισορροπημένη ζωή, όπου θα μπορώ να ασκώ τα ενδιαφέροντά μου, όπου τουλάχιστον ο χορός και η μουσική θα συνεχίσουν να έχουν κεντρικό ρόλο και όπου θα πραγματοποιώ τους προσωπικούς μου στόχους με ταξίδια σε νέα μέρη, με δημιουργικές αναζητήσεις, όμορφες περιπέτειες και προσφορά στην κοινωνία. Ονειρεύομαι, επίσης, να αναπτύσσω ουσιαστικές σχέσεις με φίλους και αγαπημένα πρόσωπα, σχέσεις που φέρνουν χαρά και με στηρίζουν στη ζωή μου. Σε τελική ανάλυση, το όνειρό μου για το μέλλον είναι να ζήσω μια ζωή που θα μου δίνει μία εσωτερική πλήρωση, θα έχει στόχους και θα μπορώ να μαθαίνω συνεχώς και να αναπτύσσομαι.

Τι σας αρέσει να κάνετε στον ελεύθερο χρόνο σας;

Στο περιθώριο του χρόνου που προκύπτει από τις επαγγελματικές και ερευνητικές μου δραστηριότητες, ο χορός, το πιάνο, τα ταξίδια και η αλληλεπίδραση με αγαπημένα πρόσωπα έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο και με τροφοδοτούν με όρεξη για ζωή, χαρά και ενέργεια.

Τι θα συμβουλευάτε έναν νέο που θέλει να κυνηγήσει τα όνειρά του;

Σε ένα νέο άτομο που φιλοδοξεί να κυνηγήσει τα όνειρά του, θα πρόσφερα τις ακόλουθες συμβουλές:

- Εντόπισε τι πραγματικά σε εμπνέει και σε ενθουσιάζει, προκειμένου να καθορίσεις τα όνειρά σου με σαφήνεια, με συγκεκριμένους και μετρήσιμους στόχους. Αυτό το σαφές όραμα θα χρησιμεύσει ως καθοδηγητικό φως στο ταξίδι σου.
- Υιοθέτησε μια αισιόδοξη οπτική και απέρριψε μηρυκαστικές και μοιρολατρικές προσεγγίσεις, έχοντας επίγνωση ότι είναι στο δικό σου χέρι να ευτυχήσεις και να συμβάλεις σε έναν καλύτερο κόσμο.
- Πίστεψε στις ικανότητές σου και παράλληλα καλλιέργησε την επίγνωση των αδυναμιών σου και την ικανότητα αναγνώρισης των λαθών σου.
- Περίβαλε τον εαυτό σου με θετικές επιρροές που σε ανεβάζουν και σε εμπνέουν και μη διστάσεις να αναζητήσεις καθοδήγηση και υποστήριξη όταν χρειάζεται.
- Να θυμάσαι ότι το ταξίδι προς την πραγματοποίηση των ονείρων σου είναι εξίσου σημαντικό με τον ίδιο τον προορισμό.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΟΙΗΣΗΣ: ΣΥΓΚΡΙΤΟΛΟΓΙΚΑ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΑ, ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ

Διεθνής Ημερίδα προς τιμήν του David Ricks, Ομότιμου Καθηγητή του King's College London,
 Επίτιμου Διδάκτορα του Πανεπιστημίου Πατρών

ΑΝΔΡΙΑΝΑ ΤΑΓΚΑΛΑΚΗ
 ΥΠΟΥΡ. ΔΙΔΑΚΤΩΡ

ΧΙΟΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΑΚΗ, ΝΙΚΟΛ ΦΟΥΝΤΑ
 ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΕΣ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Η Ειδίκευση Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών και το Centre for Hellenic Studies του King's College London συνδιοργάνωσαν στις 30 Μαΐου του 2024 Διεθνή Ημερίδα με τίτλο: Ζητήματα Νεοελληνικής Ποίησης: Συγκριτολογικά, Μεταφραστικά, Ερμηνευτικά, για να τιμήσουν τον καθηγητή, ποιητή και μεταφραστή David Ricks. Την προηγούμενη ημέρα σε μια συγκινητική τελετή, ο David Ricks αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Στην καθιερωμένη ομιλία που έδωσε, με τίτλο «Η σαγήνη της νεότερης ελληνικής ποίησης και ο ρόλος του μεταφραστή», ο τιμώμενος μίλησε για τα κίνητρα της ενασχόλησής του με τη νεοελληνική ποίηση, το προσωπικό ενδιαφέρον του εν γένει για τον ελληνικό πολιτισμό και τη συμβολή τού μεταφραστή ως διαμεσολαβητή μεταξύ δύο εθνικών λογοτεχνικών παραδόσεων. Η τελετή επιτιμοποίησης και η Διεθνής Ημερίδα που ακολούθησε επιβράβευσαν τη σημαντική ερευνητική συνεισφορά του τιμώμενου σε ποικίλα φιλολογικά ζητήματα της Νεοελληνικής και της Συγκριτικής Φιλολογίας, καθώς και το πολύτιμο μεταφραστικό έργο του, που έχει αναδείξει τη νεοελληνική λογοτεχνία, και κυρίως την ποίηση, στον αγγλόφωνο κόσμο.

Ο David Ricks είναι σήμερα Ομότιμος Καθηγητής Νεοελληνικής και Συγκριτικής Φιλολογίας και Εταίρος στο King's College London και Επίτιμος Senior Research Fellow στο Πανεπιστήμιο του Birmingham. Εκπόνησε τη διδακτορική διατριβή του στο King's College με θέμα την πρόσληψη του Ομήρου στη νεοελληνική ποίηση, η οποία μετεξελέγχθηκε στο θεμελιώδες βιβλίο του, *The Shade of Homer: A Study in Modern Greek Poetry* (1989). Ο David Ricks, ο οποίος για χρόνια συνεργάστηκε με τον επίσης επίτιμο διδάκτορα του Πανεπιστημίου μας, καθηγητή Roderick Beaton, επέβλεψε μεγάλο αριθμό διδακτορικών διατριβών στη διάρκεια της θητείας του στο King's College London (1989-2020). Με το ερευνητικό του έργο ώθησε τους μελετητές σε περαιτέρω διερεύνηση των ζητημάτων πρόσληψης της κλασικής παράδοσης στη νεότερη νεοελληνική λογοτεχνία, μετάφρασης της νεοελληνικής λογοτεχνίας, καθώς και συγκριτολογικής μελέτης της ποίησης του Καβάφη. Σε ό,τι αφορά την ελληνική λογοτεχνία, τα δημοσιευμένα μελετήματά του εκκινούν από τις απαρχές της νεοελληνικής λογοτεχνίας (Διγενής Αχρίτας, Ερωτόκριτος) και φτάνουν έως τον 19ο και τον 20ό αιώνα (Σολωμός, Κάλβος, Παλαμάς, Καβά-

φης, Σικελιανός, Σκαρίμπας, Αναγνωστάκης, Σινόπουλος, Βαγενάς, Γκανάς). Ο David Ricks έχει εκδώσει το βιβλίο *Byzantine Heroic Poetry* (1990) και έχει συνεπιμεληθεί τρεις σημαντικούς τόμους: *Byzantium and the Modern Greek Identity* (1998, με τον P. Magdalino), *The Making of Modern Greece* (2009, με τον R. Beaton), και *The British Council and Anglo-Greek Literary Relations, 1945-1955* (2018, με τον P. Mackridge). Τα τελευταία χρόνια διευθύνει μαζί με τη βυζαντινολόγο Ingela Nilsson το έγκριτο περιοδικό *Byzantine and Modern Greek Studies* (Cambridge University Press).

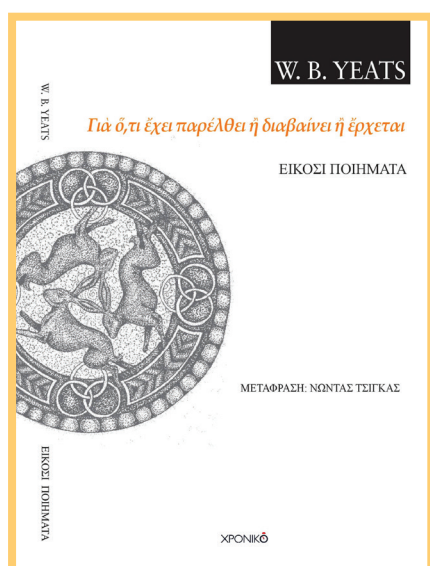

Στην Ημερίδα που πραγματοποιήθηκε την επόμενη ημέρα της αναγόρευσης συμμετείχαν με ανακοινώσεις στα ελληνικά και στα αγγλικά επιστήμονες από διάφορα πανεπιστήμια της Ελλάδας, της Ευρώπης και της Αμερικής (Παν. Πατρών, Παν. Ιωαννίνων, ΑΠΘ, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, University of Cambridge, Columbia University, Παν. της Βιέννης, Παν. της Πάδοβα), καθώς και ανεξάρτητοι ερευνητές. Η θεματολογία των ανακοινώσεων επικεντρώθηκε στις ερευνητικές περιοχές που απασχολούν τον τιμώμενο καθηγητή. Πιο συγκεκριμένα, κεντρι-

κοί άξονες της έρευνάς του είναι η νεοελληνική και η παγκόσμια ποίηση και η πρόσληψη της αγγλικής ποίησης από νεοέλληνες ποιητές, η ιστορία και η πράξη της μετάφρασης και οι διακειμενικές σχέσεις που απορρέουν από τη μεταφραστική διαδικασία. Την εναρκτήρια ομιλία έδωσε ο διακεκριμένος ποιητής, μεταφραστής, δοκιμιογράφος και επίτιμος διδάκτορας του ΑΠΘ, κ. Διονύσης Καψάλης, με τον τίτλο: «Ποίηση μεταφρασμένη, ποίηση σε μετάφραση». Παρουσιάζοντας τη διαδικασία της μεταφοράς ποιημάτων του David Ricks στα ελληνικά, ανέδειξε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του τιμώμενου για τη νεοελληνική ποίηση και τη βαθιά τριβή του με τον ποιητικό λόγο τόσο σε μεταφραστικό όσο και σε καλλιτεχνικό-δημιουργικό επίπεδο. Οι ομιλίες της πρώτης συνεδρίας με συντονιστή τον Roderick Beaton αφορούσαν ζητήματα ερμηνείας, κριτικής και πρόσληψης κειμένων του Καβάφη, της Μέλπως Αξιώτη, του Κωστή Παλαμά, του Άγγελου Σικελιανού, της Κατερίνας Αγγελάκη-Ρουκ, του Ντίνου Χριστιανόπουλου, της Μαρίας Κυρτζάκη και της Φοίβης Γιαννίση. Στη δεύτερη συνεδρία, με συντονίστρια την καθηγήτρια Gonda Van Steen, οι ανακοινώσεις προέβαλαν την αξία των διαγλωσσικών και λογοτεχνικών διασταυρώσεων. Αναδείχθηκε, ειδικότερα, ο διαμεσολαβητικός ρόλος της μετάφρασης μέσω των αναφορών στην απόδοση στα αγγλικά ποιημάτων του Αντώνη Φωστιέρη, του Γιάννη Ρίτσου, όπως και ιαπωνικών χαϊκού και τάνκα. Παρουσιάστηκαν, επίσης, οι μεταφραστικές εργασίες του Κωνσταντίνου Θεοτόκη από τα σανσκριτικά, που περιλαμβάνουν τη Σακούντα του Καλιδάσα και «κατά το Μαχαβάρατα», καθώς και η υπόγεια συνομιλία του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη με επιδραστικά ποιήματα του Άλφρεντ Τέννyson. Η Διεθνής Ημερίδα επισφραγίστηκε με τις εύγλωττες και συγκινητικές ευχαριστίες που απηύθυνε ο David Ricks στους παρόντες συναδέλφους καθώς και στους πρώην συμμαθητές/τριες και φοιτητές/τριες του που ταξίδεψαν ως το Πανεπιστήμιο Πατρών για να τον τιμήσουν.

WILLIAM B. YEATS, ΓΙΑ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΠΑΡΕΛΘΕΙ Ή ΔΙΑΒΑΙΝΕΙ Ή ΕΡΧΕΤΑΙ, ΕΙΚΟΣΙ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΝΩΝΤΑΣ ΤΣΙΓΚΑΣ / ΕΚΔ. ΧΡΟΝΙΚΟ, ΑΘΗΝΑ, 2024

ΑΝΔΡΟΝΙΚΗ Π. ΧΡΥΣΑΦΗ
ΕΔΙΠ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Ο Ουίλιαμ Μπάτλερ Γέητς γεννήθηκε στο Δουβλίνο στις 13 Ιουνίου 1865 και πέθανε στη Γαλλία τον Ιανουάριο του 1939. Ο Άγγλος ποιητής Γ.Χ. Ώντεν τον αποχαιρέτησε με μια ποιητική σύνθεση σε τρία μέρη, γράφοντας: «Δέξου γη έναν ξένο ακριβό». Θεωρείται ως ο κορυφαίος Ιρλανδός ποιητής και μια από τις σπουδαιότερες μορφές της αγγλόφωνης λογοτεχνίας όλων των εποχών, ενώ το 1923 τιμήθηκε με το βραβείο Νόμπελ για το «υψηλόπνοο έργο του, έκφραση του πνεύματος ενός ολόκληρου έθνους». Το πολυσχιδές έργο του περιλαμβάνει, επίσης, θέατρο, πεζογραφία, κριτικές, δοκίμια, φιλοσοφία.

Γιατί να μεταφράσει κάποιος σήμερα 20 ποιήματα του Γέητς, ανθολογημένα από διάφορες ποιητικές συλλογές, γραμμένες σε ένα εύρος σχεδόν μισού αιώνα (1893-1939); Η απάντηση έρχεται μέσα από τη μικρή δίγλωσση ποιητική συλλογή που μετέφρασε και επιμελήθηκε ο ιατρός-νευρολόγος και συγγραφέας Νώντας Τσίγκας και κυκλοφόρησε μόλις από τις εκδόσεις «Χρονικό». Η συλλογή χρησιμοποιεί σαν τίτλο τον τελευταίο στίχο από το ποίημα «Αρμενίζοντας προς το Βυζάντιο»: Για ό,τι έχει παρέλθει ή διαβαίνει ή έρχεται. Η επιλογή αυτή από μόνη της μας προϋδεάζει, σιωπηλά, για το περιεχόμενο του βιβλίου.

Ο Γέητς, μέσα από το μεταφυσικό του όραμα και προσπαθώντας πάντα να συγκεράσει εντός του τον ορθολογισμό του ζωγράφου πατέρα του με τους λαϊκούς μύθους και τα ξωτικά της θρησκευόμενης μητέρας, περιέγραψε τον ιρλανδικό κόσμο αλλά και τη δική του υπαρξιακή πορεία αναζητώντας λέξεις, σύμβολα και εικόνες στον παλαιό αλλά και στον μέλλοντα κόσμο. Η συμβολή του στον τρόπο που η ίδια η Ιρλανδία διεκδίκησε τον εαυτόν της, η καθημερινή ζωή, η αισθητική ανάταση, η σχέση του ανθρώπου με τη φύση και η αγωνία του μπροστά στη φθορά, η ερωτική μέθεξη και η παραφροσύνη, η μυθολογία, ο θεοσοφισμός, η μεταφυσική και η απομάγευση της νεωτερικότητας αποτέλεσαν ψηφίδες ενός πολύμορφου έργου. Η συγκεκριμένη ανθολόγηση του Ν. Τσίγκα συλλαμβάνει σκηνές από την αγωνία ενός πλατυρρήμονα συγγραφέα να κατανοήσει την πολυμέρεια του κόσμου και, παράλληλα, περιγράφει την εξέλιξη της ποιητικής του ιδιοπροσωπίας. Αν και το μεγαλύτερο

μέρος από τα ποιήματα που έχουν επιλεγεί ανήκει στην ύστερη, ώριμη περίοδο του Γέητς (1929-1939, από τις συλλογές *The Tower* και *Last Poems*), το βιβλίο περιλαμβάνει και πρώιμα στιχουργήματα γραμμένα με προραφαηλιτικό ύφος, αφηγηματικά ποιήματα και μπαλάντες για τους αγώνες της γενέθλιας γης, αλλά και αναζητήσεις στην «καθαρή ποίηση».

Στο έργο του Γέητς, ως ποιητή που οδηγεί προς τον μοντερνισμό, συναντάμε την οικουμενικότητα μέσα από την εστίαση στο εντόπιο, στο απόλυτα ιρλανδικό και στην προσπάθεια για εθνική ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση. Στην ελληνική γραμματεία έχει συγκριθεί μέχρι σήμερα με τον Καβάφη, τον Σικελιανό ή και τον Παλαμά, ενώ ταυτόχρονα έχουν επισημανθεί οι ιστορικές και πολιτιστικές ομοιότητες μεταξύ Ελλάδας και Ιρλανδίας. Θεωρώ ότι η συγκεκριμένη ενότητα ποιημάτων μας φανερώνει κοινές γραμμές και στιγμιότυπα στον τρόπο με τον οποίο οι δύο χώρες, στην Ανατολή και τη Δύση της Ευρώπης αντίστοιχα, αναζήτησαν την ταυτότητά τους στη μετανεξαρτησιακή τους πορεία και συνομίλησαν με τα εθνικά κινήματα στις αρχές του εικοστού αιώνα, παλεύοντας, τελικά, με τραυματικούς ακρωτηριασμούς που επηρεάζουν τη συγκρότησή τους μέχρι και σήμερα (Β. Ιρλανδία / Μικρασία). Η ανθρωπογεωγραφία («Το λιμνονήσι Ίννισφρι» ή *οι φτωχοί του Κιλτάρταν*), η προσπάθεια για εθνική ολοκλήρωση και η επιβολή μιας Μεγάλης Ιδέας («Πάσχα του 1916»), όπως και η άντληση χαρακτηριστικών από αρχέγονους μύθους ή τον δημόδη πολιτισμό («Λήδα και Κύκνος», «Αρμενίζοντας προς το Βυζάντιο») δείχνουν να αποτελούν αόρατες κοινές συνιστώσες στους δύο λαούς, στις οποίες επιθυμούν να εστιάσουν οι επιλογές του μεταφραστή.

Ο Γέητς είναι ένας δύσκολος, στοχαστικός ποιητής και η σχέση του με τις ελληνικές μεταφράσεις δεν υπήρξε πάντα η καλύτερη δυνατή, γεγονός που αναπόφευκτα επηρέασε την πρόσληψη του ογκωδέστατου έργου του (θεατρικού, δοκιμιακού, φιλοσοφικού) στην εγχώρια γραμματεία. Και ο τωρινός μεταφραστής, ο οποίος είχε δημοσιεύσει παλαιότερα τα ίδια ποιήματα σε περιοδικά, στο τέλος του βιβλίου παραδέχεται ειλικρινώς: «Με τη ευκαιρία της έκδοσης αυτής διορθώθηκαν πολλά και σοβαρά μεταφραστικά σφάλματα που διέλαθαν κατά τις αρχικές δημοσιεύσεις». Η έκδοση, όμως, προτείνει έναν νέο ρυθμό ανάγνωσης, απαλλαγμένο από μεταφραστικές εμμονές του παρελθόντος (όπως ρίμες και μορφικές αντιστοιχίες), ο οποίος, συνδυάζοντας τους τόνους και τη μουσικότητα των στίχων με ένα προσεκτικά επιλεγμένο και απροσδόκητο, κάποιες στιγμές, λεξιλόγιο, αναζητά το πνεύμα και τη μετρική του Γέητς και απελευθερώνει πτυχές της ποιητικής του, όπως οι μυστικιστικές τάσεις ή οι διακυμάνσεις της υπαρξιακής βαρυθυμίας του.

Η έκδοση είναι δίγλωσση (στις αριστερές σελίδες παρατίθεται το πρωτότυπο αγγλικό κείμενο), σε άψογη πολυτονική γραφή, που σέβεται τις τυπογραφικές και συντακτικές ιδιαιτερότητες του Ιρλανδού. Αυτό όμως που χαρακτηρίζει το μικρό βιβλιαράκι είναι η αισθητική της «παλαιάς τυπογραφίας». Το εξώφυλλο κοσμεί ένα κυκλικό κόσμημα με ορατούς και αόρατους συμβολισμούς του αριθμού «3», που αγκαλιάζει τη ράχη και καταλήγει στο οπισθόφυλλο, ενώ στο εσωτερικό μέρος από τα καλύμματα φιλοξενούνται δύο έγχρωμοι ζωγραφικοί πίνακες, οι οποίοι, μαζί με τα κείμενα στα «αντιά» του βιβλίου, μας προσφέρουν κλειδιά κατανόησης για τα ποιήματα που επιλέχθηκαν.

Προσκυνητές που έρχονται από τη μεριά της θάλασσας
(*The Municipal Gallery Revisited*)

John Lavery, *St. Patrick's Purgatory* (1930)
Dublin City Gallery, The Hugh Lane, Ireland.

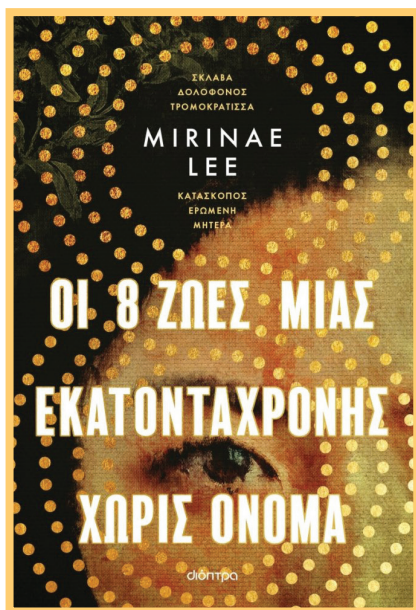
Ο Κέιμνεντ στη δική του, μυσκορημένος πίσω από τις σιδερέιες
(*The Municipal Gallery Revisited*)

John Lavery, *The Appeal of Roger Casement*
National portrait Gallery of London.

ΣΚΛΑΒΑ, ΔΡΑΠΕΤΙΣΣΑ, ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ, ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΣΣΑ, ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ, ΕΡΩΜΕΝΗ, ΜΗΤΕΡΑ, ΑΠΑΤΕΩΝΙΣΣΑ: ΟΙ 8 ΖΩΕΣ ΜΙΑΣ ΕΚΑΤΟΝΤΑΧΡΟΝΗΣ ΧΩΡΙΣ ΟΝΟΜΑ ΤΗΣ MIRINAE LEE

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΓΕΡΑΝΤΩΝΗ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Το μυθιστόρημα της Mirinae Lee¹ αφηγείται την ιστορία μιας γυναίκας που ζει κοντά στα σύνορα της Βόρειας Κορέας, γνωστή ως «απατεώ-νισσα». Το βιβλίο αποτελείται από οκτώ κεφάλαια που εξερευνούν τις διαφορετικές «ζωές» της πρωταγωνίστριας, από σκλάβα και φυγά μέχρι δο-λοφόνο και κατάσκοπο, καθώς προσπαθεί να επιβιώσει στις πιο δύσκολες εποχές της σύγχρονης κορεατικής ιστορίας.

Κάτι που αρχικά μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στον αναγνώστη είναι ο τρόπος αφήγησης των ιστοριών. Η συγγραφέας δεν ακολουθεί την κλασι-κή χρονολογική σειρά, αλλά χρησιμοποιεί έναν τύπο αναδιπλούμενων χρο-νο-γραμμών σαν origami πλεγμένες, τις οποίες δεν αφηγείται ο ίδιος χαρα-

κτήρας. Καθώς προχωρά η πολυεπίπεδη πλοκή, οι αποσπασματικές λεπτομέρειες των ξεχωριστών κεφαλαίων συνδέονται για να σχηματίσουν μια συνεκτική εικόνα. Η πρωταγωνίστρια με όνομα Mook Miran χρησιμοποιεί την ικανότητά της να μαθαίνει γλώσσες για να ξεφεύγει από δύσκολες καταστάσεις. Το θέμα της επιβίωσης μέσω της διήγησης και της αλήθειας, που περιπλέκεται με την απάτη, είναι ο κεντρικός θεματικός άξονας. Η ηλικιωμένη γυναίκα ξεκινά λέγοντας ότι γεννήθηκε ως Ιαπωνίδα (υπό κατοχή), έζησε ως Βορειοκορεάτισσα και τώρα πεθαίνει ως Νοτιοκορεάτισσα. Έτσι, λίγες μέρες πριν από τα εκατοστά γενέθλια της αφηγείται τις οκτώ ζωές της. Περιγράφει με λεπτομέρεια τις φρικαλεότητες που υπέστησαν οι γυναίκες, όπως ο συστηματικός βι-ασμός και η σεξουαλική δουλεία τόσο από τους Ιάπωνες κατακτητές όσο και από τους Κορεάτες σε συνεργασία με τον Αμερικανικό στρατό. Αυτό σημαίνει ότι στο μυθιστόρημα διερευνάται γενικά η έννοια της αλήθειας, θέ-τοντας ερωτήματα σχετικά με το τι είναι πραγματικό και τι όχι. Στην ουσία η συγγραφέας φαίνεται πως τονί-ζει έμμεσα τη σημασία του να ακούμε τις ιστορίες των άλλων, ανεξάρτητα από το αν είναι απολύτως αληθινές ή όχι. Κατά συνέπεια, η γραφή της είναι καθηλωτική αφού καταφέρνει να ζωντανέψει τις συγκλονιστικές εμπει-ρίες της ηρωίδας της, των επακόλουθων του πολέμου και της ψυχικής ανθεκτικότητας των ανθρώπων.

Οι οκτώ μοναδικές ζωές της:

1. «Σκλάβα»: Η ζωή της ως σκλάβα αποκαλύπτει τις σκληρές συνθήκες και τις προσπάθειές της να επιβί-ώσει. Βιώνει την πραγματικότητα της σεξουαλικής δουλείας κατά την Ιαπωνική κατοχή και στη συνέχεια ως πόρνη που εξυπηρετεί τον αμερικανικό στρατό μετά τον πόλεμο της Κορέας. Αυτή η ζωή υπογραμμί-ζει την εκμετάλλευση των γυναικών κατά τη διάρκεια αυτών των χρόνων.

1. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στη Νότια Κορέα. Το μυθιστόρημά της *8 Lives of a Century-Old Trickster* περιλήφθηκε στη μακρά λί-στα για το Women's Prize for Fiction 2024 και το Wilbur Smith Adventure Writing Prize 2024, καθώς και για το William Saroyan International Prize for Writing 2024. Είναι εμπνευσμένο από την ιστορία της προγιαγιάς της Lee, μιας από τις γηραιότερες γυναί-κες, που δραπέτευσε μόνη της από τη Βόρεια Κορέα. Σήμερα ζει στο Χονγκ Κονγκ με τον σύζυγο και τα παιδιά της.

2. «Δραπέτισσα»: Στη συνέχεια γίνεται δραπέτισσα χρησιμοποιώντας την εξυπνάδα της για να ξεφύγει από τις κακουχίες.
3. «Δολοφόνος»: Μια από τις ζωές της περιλαμβάνει τον ρόλο της δολοφόνου, μια ακραία πράξη για λόγους επιβίωσης.
4. «Τρομοκράτισσα»: Αναλαμβάνει τον ρόλο της τρομοκράτισσας αντιδρώντας στην καταπίεση και τη βία.
5. «Κατάσκοπος»: Η ζωή της ως κατάσκοπος δείχνει την επιδεξιότητά της στα σύνορα μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας. Η ιστορία αυτή αποκαλύπτεται μέσω ενός νεαρού αγοριού παρέχοντας μια ζωντανή εικόνα των γεγονότων.
6. «Ερωμένη»: Μια πιο προσωπική πλευρά της ζωής της παρουσιάζεται όταν γίνεται ερωμένη αποκαλύπτοντας τις συναισθηματικές της πτυχές.
7. «Μητέρα»: Παντρεύεται τον άντρα της, υιοθετούν μια κόρη και γίνεται μια προστατευτική μητέρα που προσπαθεί να προσφέρει καλύτερη ζωή στην κόρη της, ακόμα και αν πρέπει να εξαπατήσει για να το πετύχει.
8. «Απατεώνισσα»: Τελικά η ζωή της ως απατεώνισσα συμπυκνώνει όλες τις προηγούμενες εμπειρίες της, δείχνοντας την ικανότητα της να προσαρμόζεται και να επιβιώνει. Η αφήγηση της ολοκληρώνεται με μια δραματική αποκάλυψη που αμφισβητεί την αλήθεια των ιστοριών της, αλλά αναδεικνύει την αξία της ακρόασης και της κατανόησης των ιστοριών των άλλων.

Ένα βιβλίο εξαιρετικά διαχρονικό μιας και, παρά την τεράστια εξέλιξη της κορεάτικης κοινωνίας, οι ζωές των γυναικών υποτιμώνται συνεχώς, αφού πολλές φορές βρίσκονται υπό την πλήρη κυριαρχία βίαιων ανδρών. Εκτός των έμφυλων ανισοτήτων, το μυθιστόρημα αναδεικνύει επίσης το θέμα της διαίρεσης της Κορέας (που μέχρι και σήμερα πλήττει τα δυο κράτη) και της αποικιοκρατίας.² Καλύπτει ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων, από την ιστορική μνήμη και τον πόλεμο έως τη σύγχρονη κοινωνία και την ατομική ταυτότητα. Ασκήι κριτική στις κοινωνικές και πολιτικές καταστάσεις αναδεικνύοντας τα παραπάνω θέματα.

Το βιβλίο έχει συγκριθεί με άλλα αξιόλογα μυθιστορήματα όπως το *Pachinko* και το *A Woman is No Man*. Ξεχωρίζει για την ανατρεπτική του αφήγηση και την εξερεύνηση θεμάτων όπως το τραύμα, η οικογένεια και η επιβίωση. Εδώ να σημειωθεί πως η κορεατική λογοτεχνία έχει επηρεαστεί από παγκόσμιες τάσεις και παράλληλα έχει διατηρήσει τις παραδοσιακές κορεατικές αξίες και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Η δημοφιλία της σήμερα έχει έρθει μάλλον για να μείνει, εφόσον οφείλεται στη μοναδική της ικανότητα να συνδυάζει το παγκόσμιο με το τοπικό, προσφέροντας πρωτότυπες ανθρωπινες ιστορίες.

«Βούτηξα τα χέρια μου στο απαλό χώμα κάτω από τις σημύδες, πήρα μια χούφτα και ετοιμάστηκα να τη βάλω στο στόμα μου. Όταν έβγαλα τα χέρια μου από το έδαφος, είδα τα δάχτυλα μου μαυρισμένα από το αίμα του πατέρα μου. Και εκείνη τη στιγμή, που αντίκρισα το χρώμα της αμαρτίας μου, ήταν η στιγμή που σταμάτησα να τρώω χώμα.»³

2. Η Κορέα είχε καταληφθεί από την Ιαπωνία μετά από τον πρώτο της πόλεμο με την Κίνα, επειδή ήταν μια περιοχή που την ενδιέφερε στρατηγικά και το 1910 εντάχθηκε πλήρως στην Ιαπωνική κυριαρχία. Η Ιαπωνική κατοχή υπήρξε βάρβαρη, αφού έπειρνε εργάτες σε καταναγκαστική εργασία και υποχρέωνε γυναίκες να εκπορνεύονται (μια ηθική κατηγορία που μέχρι σήμερα η Ιαπωνία δε θέλει να αναγνωρίσει παρά τις αποδείξεις και μαρτυρίες που υπάρχουν, καθώς μερικά θύματα ζουν ακόμα). Στη σύγκρουση μεταξύ Λαϊκής Δημοκρατίας της Κορέας και Δημοκρατίας της Κορέας εκατομμύρια άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Ο πόλεμος πήρε διεθνείς διαστάσεις το 1950 όταν η Βόρεια Κορέα, έλαβε βοήθεια από την Σοβιετική Ένωση και εισέβαλε στο Νότο. Οι Ηνωμένες Πολιτείες συμμετείχαν στο πλευρό των Νοτιοκορεατών. Οι μάχες έληξαν το 1953 με την Κορέα να εξακολουθεί να χωρίζεται σε δύο κράτη. Οι διαπραγματεύσεις το 1954 δεν κατέληξαν σε συμφωνία και η πρώτη γραμμή έγινε αποδεκτή από τότε ως το de facto όριο μεταξύ Βόρειας και Νότιας Κορέας. Δείτε περισσότερες πληροφορίες εδώ: http://nationalatlas.ngii.go.kr/pages/page_3084.php.

3. Mirinae Lee, *Οι 8 ζωές μιας εκατοντάχρονης χωρίς όνομα*, εκδ. Διόπτρα, 2024, σελ. 69.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

ONE LIFE

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: JAMES HAWES (2024)

ΣΤΑΜΑΤΙΑ ΚΑΛΛΙΒΩΚΑ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Πρόκειται για την πραγματική ιστορία της διάσωσης 671 ή και περισσότερων παιδιών προερχόμενων από οικογένειες Εβραίων προσφύγων στην Τσεχοσλοβακία, κατά την διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Μέσω μιας ομάδας νέων ανθρώπων που εργάστηκαν σκληρά για τη μετακίνηση, υπό δύσκολες συνθήκες, με το τρένο, όσο το δυνατόν περισσότερων ανηλίκων μακριά από τα σπίτια τους, από την Τσεχοσλοβακία, όπου έμεναν, στη Βρετανία, τέθηκε σε εφαρμογή η ιδέα του Nickola Winton για την υλοποίηση της φυγάδευσης.

Μέσα από τα μάτια του γηραιού πλέον κυρίου Nicky (στον ρόλο του οποίου παίζει ο Anthony Hopkins) εκτυλίσσεται το παρελ-

θόν σε στιγμιότυπα που ο κεντρικός ήρωας δυσκολεύεται να ξεχάσει. Μια έκπληξη τον περιμένει όταν συζητά το θέμα του λευκώματος που κατέχει ως αναμνηστικό από την συγκεκριμένη εμπειρία με έναν φίλο και έτσι δίνεται μια ευκαιρία στην ευγνωμοσύνη, την συγκίνηση αλλά και την λύπη για τα δεινά του πολέμου να εκφραστούν. Μια παραγωγή περισσότερο επίκαιρη παρά ποτέ φανερώνει όχι μόνο την αληθινή περιπέτεια του Nickola Winton και της ομάδας των ανθρώπων με τους οποίους συνεργάστηκε, αλλά και όλων εκείνων που συμμετείχαν στη συγκεκριμένη ανθρωπιστική δράση. Είναι μια ταινία με διαχρονικό χαρακτήρα και έμφαση στην ιστορία ζωής ενός από όλους τους ανθρώπους που έζησαν με όραμα τον ανθρωπισμό και την αλληλεγγύη, μη υπολογίζοντας παράγοντες όπως η κοινωνική θέση, οι πολιτικές εξελίξεις ή η θρησκεία όταν κεντρικό ζήτημα είναι ο άνθρωπος και το καλύτερο μέλλον για τα παιδιά του κόσμου. Η πλοκή αποτελεί ένα συνδυασμό

αληθινών δρώμενων με το δυνατό σεναριακό και σκηνοθετικό χαρτί να είναι η συνάντηση του πρωταγωνιστή με τους πλέον ενηλίκους ανθρώπους που είχε σώσει εκείνα τα χρόνια. Η εξέλιξη των γεγονότων περιέχει τόσο το πώς φαίνεται μια τέτοια δράση στα μάτια του κοινού που έχει και μια απόσταση από όσα έγιναν, χωρίς να έχει συμμετάσχει στα όσα συνέβησαν ενεργά, όσο και το πώς οι κεντρικοί ήρωες βιώνουν την νέα κατάσταση, της ανάμνησης, της εκ νέου γνωριμίας και της παρατήρησης του τότε και του τώρα από πολλές διαφορετικές οπτικές γωνίες. Αυτή η τεχνική είναι που φανερώνει την άρτια σκηνοθεσία, ενώ οι ερμηνείες είναι εξαιρετικές, με εκείνη του Anthony Hopkins να ξεχωρίζει και λόγω της εκφραστικότητας του ηθοποιού, αλλά και χάρη στις απαιτήσεις του ίδιου του ρόλου, που από μόνος του εμπεριέχει πολύ σημαντικό συγκινησιακό φορτίο, δεδομένου ότι βασίζεται σε αληθινή ιστορία και μάλιστα ανθρωπιστικού περιεχομένου.

Ένα θέμα που προκαλεί ιδιαίτερη αίσθηση στο κοινό που παρακολουθεί την ταινία *One Life* είναι οι διαφορές του κεντρικού ήρωα σε επίπεδο χαρακτήρα, ανάλογα με την ηλικία του. Ο νεαρός Nicky έχει διάθεση για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, ιδανικά το τέλειο, και αγωνίζεται για να το πετύχει κάνοντας, σε συνεργασία με τους συναδέλφους και την οικογένειά του, το καλύτερο δυνατό. Ο ίδιος άνθρωπος γηραιότερος φαίνεται αφενός συγκινημένος και ευχαριστημένος από όσα κατάφερε, αλλά παράλληλα και μετανιωμένος που τελικά δεν μπόρεσε να σώσει όλα τα παιδιά. Το παράπονό του αποτυπώνεται στις εκφράσεις και τις σκέψεις του μέχρι το τέλος της ταινίας.

Η συνειδητοποίηση ότι όλα δεν είναι στο χέρι μας είναι το κεντρικό νόημα της ταινίας, ιδιαίτερα σε χρόνια πολέμου και σε περιπτώσεις πολιτικής εξουσίας με υπέρμετρες σκοπιμότητες και απαιτήσεις.

Αλλά αυτή είναι μια άλλη ιστορία, ή μάλλον, μια άλλη πτυχή της.

PAST LIVES: ΜΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΡΟΜΑΝΤΙΚΗ ΔΡΑΜΕΝΤΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΥΝΑΜΗ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ (2024)

ΧΑΡΑ ΛΑΓΟΥ

ΥΠΟΨΗΦΙΑ ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

Το σκηνοθετικό ντεμπούτο της Celine Song είναι ένας κινηματογραφικός στοχασμός για τη διαφορά δύο κόσμων: Της Δύσης και της Ανατολής. Η ίδια η σκηνοθέτιδα, άλλωστε, είναι νοτιοκορεάτισσα στην καταγωγή, μεγαλωμένη από την ηλικία των δώδεκα ετών στον Καναδά. Έτσι, αξιοποιεί την προσωπική της πορεία και σκηνοθετεί την ιστορία δύο φίλων, της Νόρα (Greta Lee) και του Χάε Σουνγκ (Teo Yoo), που χωρίζονται στην ηλικία των δώδεκα ετών, όταν το κορίτσι μετακομίζει οικογενειακώς στον Καναδά. Το αγόρι πικραμένο, αποδέχεται στωικά αυτή την ανακοίνωση – δεν μπορεί να κάνει αλλιώς – και για τα επόμενα δώδεκα χρόνια τη σκέφτεται διαρκώς. Η λύση έρχεται

μέσω της τεχνολογίας και οι δύο ξεκινούν να επικοινωνούν διαδικτυακά. Ωστόσο, τα δεδομένα στη ζωή τους έχουν αλλάξει. Η Νόρα ονειρεύεται μια καριέρα συγγραφέως και ο Χάε Σουνγκ πρέπει για ένα διάστημα να εγκατασταθεί στην Κίνα, ώστε να μάθει μανδαρινικά. Αναγκαστικά αποφασίζουν, με προτροπή της Νόρα, να διακόψουν την επικοινωνία τους.

Η ιστορία τους, όμως, δεν τελειώνει έτσι. Ο καιρός περνάει, οι δυο τους μεγαλώνουν και ωριμάζουν και ύστερα από δώδεκα πάλι έτη ξαναβρίσκονται κάτω από τον νεοϋορκέζικο ουρανό. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο αριθμός δώδεκα δεν χρησιμοποιείται τυχαία. Συνδέεται με τη νοτιοκορεάτικη πεποίθηση ότι ο άνθρωπος πρέπει να διαβεί τις δώδεκα μαργαριταρένιες πύλες που οδηγούν στον Παράδεισο. Αν και αυτή η άποψη δεν αναφέρεται ξεκάθαρα στην ταινία, η Song αξιοποιεί το «In-Yun», δηλαδή την κορεάτικη έννοια για το κάρμα των ανθρώπων. Επομένως, το κορεάτικο DNA της δημιουργού και η κουλτούρα της χώρας καταγωγής της υποκρούονται σε όλη την εξέλιξη του δράματος.

Η ταινία, αν και δεν κουράζει σε διάρκεια, οδηγεί τον θεατή σε διάφορους φιλοσοφικούς στοχασμούς σχετικά με το αν και κατά πόσο η μοίρα ή οι αποφάσεις του ανθρώπου επηρεάζουν τη ζωή του. Ο σκοπός της ταινίας δεν είναι να απαντήσει σε φιλοσοφικά ερωτήματα. Από τη μια, η κάμερα διεισδύει στον ψυχισμό των πρωταγωνιστών και από την άλλη, τους προσγειώνει στα καθημερινά δεδομένα της ζωής τους. Είναι τελικά το «In-Yun» μια παρηγοριά για όσα δεν τολμάει κανείς ή μια ευκαιρία προσωπικής ανασυγκρότησης και απελευθέρωσης; Το ηθικό δίδαγμα είναι να προχωράς μπροστά και να μην αφήνεις τη ζωή απλώς να περνάει.

Στις 29 Αυγούστου 1874, η εφημερίδα Πάτραι δημοσιεύει ένα μάλλον περιεργό σχόλιο: «Η αφομοίωσις των γυναικών προς τους άνδρας προβαίνει οσημέραι. Μέχρι τούδε αι γυναίκες περιεπάτουν εν τη προκυμαία και συνεχρωτίζοντο και συνωθούντο μετά των ανδρών. Ήδη ποιούνται χρήσιν από κοινού και των νυκτερινών θαλασσίων λουτρών και κολυμβώσιν αναμίζ άνδρες και γυναίκες”.

Να υπήρχαν, άραγε, στην Πάτρα από το 1874 μεικτά μπάνια («μπαιν – μιζτ» - *bains mixtes*) και, μάλιστα, νυκτερινά; Οι γυναίκες βούτηξαν για πρώτη φορά στη θάλασσα επί Γεωργίου Α', το 1864, χωρίς, βέβαια, την παρουσία ανδρών. Συνήθως, το κολύμπι ήταν μια ιδιωτική διασκέδαση, πίσω από βράχους και κρυφές παραλίες. Η πρώτη γυναίκα που κολύμπησε μαζί με άνδρες ήταν η Γαλλίδα Ζορζέτ Μερσιέ (η περίφημη «μαντάμ Φρου Φρου»), η οποία έγινε «νούμερο» και στις αθηναϊκές επιθεωρήσεις της εποχής. Λίγο αργότερα, μερικές άλλες τολμηρές κοσμικές κυρίες με «λουτρικόν ένδυμα», τόλμησαν και αυτές να βουτήξουν στο νερό ταυτόχρονα με τους άνδρες.

Το αποφασιστικό βήμα έγινε όταν οι κοσμικές παραλίες συνδέθηκαν με τις πόλεις, μέσω των νέων μέσων μεταφοράς. Μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, πάντως, τα «μεικτά μπάνια» επιτρέπονταν μόνο σε οργανωμένες παραλίες, με αποκλειστικό στόχο την κοινωνικότητα του παραθερισμού· πάντοτε στο φως της ημέρας. Το 1917, όταν μια άγνωστη νεαρή (με τα αρχικά Σ.Α.Μ.) δημοσίευσε σε απογευματινή εφημερίδα πρόσκληση σε όσους ήθελαν να πάρουν μέρος στο κίνημα των «μεικτών μπάνιων» συνάντησε μεγάλες αντιδράσεις: «Η κρυπτομένη υπό τα τρία στοιχεία του αλφαβήτου δεσποινίς εννοεί να εφαρμόσει και εφέτος την αμαρτία αυτήν την οποία τόσο κατεδίωξαν οι Αρχές πέρυσι. Πολύ καλά... Να δούμε όμως τι λέει η Αστυνομία...».

Μέχρι το 1925, στον τύπο της εποχής, δεν συναντάμε πουθενά την ιδέα για «μεικτά» νυκτερινά μπάνια. Ακόμη και το 1935, το περιοδικό Πάνθεον, έδινε, πάντως, οδηγίες θερινής χρηστολήθειας (ή, μήπως ηδονοβλεπτικής δεοντολογίας;): «Τώρα επεκράτησε παντού να γίνωνται μπαιν-μιζτ και πρέπει ο άνδρας να είναι προσεκτικός απέναντι των γυναικών και να μην προκαλή με τη στάση του επεισόδια, που μπορούν να έχουν δυσάρεστες συνέπειες. Επειδή οι γυναίκες είναι αναγκασμένες να δείχνουν μέλη του σώματος, που εις άλλες περιστάσεις είναι κρυμμένα, δεν πρέπει να παρατηρούμε εκείνες που λούζονται μαζί μας με τέτοιο τρόπο, ώστε και αυτές να τις ενοχλούμε και μεις να φαινώμαστε κακοαναθρεμμένοι».

Αν η εφημερίδα Πάτραι μεταφέρει, λοιπόν, σωστά την πληροφορία για τα «μεικτά» νυκτερινά μπάνια, βρισκόμαστε μπροστά σε ένα σπάνιο τεκμήριο όχι μόνο για τη θερινή διασκέδαση αλλά και για τις μικρές ρωγμές του πουριτανισμού. Σε κάθε περίπτωση, στα τέλη Αυγούστου του μακρινού 1874, ίσως μόνο το σιωπηλό φεγγάρι ξέρει τι πραγματικά γινόταν στην παραλία της Πάτρας.

